

Жадид

2024-yil 29-noyabr
№ 49(49)
www.jadid-media.uz

Tilda, fikrda, ishda birlik!

Jadid

adabiy, ilmiy-ma'rifiy va ijtimoiy haftalik gazeta

ONAJONIM - TABIAT

OMONATGA

XIYONAT KECHIRILMAYDI

"Xalqimiz tabiatni "ona" deydi, yerni, suvni e'zozlaydi. Buning zamiridagi haqiqat hozirgi ekologik muammolar ta'sirida yaqqol namoyon bo'lyapti."

O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbus bilan 2025-yilning yurtimizda "Atrof-muhitni asrash va "yashil iqtisodiyot" yili" deb e'lon qilinishi jamiyatning barcha qatlamlari oldiga ezgu va ulug'vor vazifalar qo'ysi. Iqlim o'zgarishi, tabiat muvozanatining izdan chiqishi dunyo hamjamiyatini jiddiy tashvishga solib turgan hozirgi vaziyatda O'zbekiston birlinchilardan bo'lib eng oqilonra va munosib yo'ldan borayotganini namoyon etdi. Shu ishlarga baholi qudrat hissa qo'shish maqsadida gazetamizda "Onajonim - tabiat" ruknini tashkil qilib, ushbu yo'nالishdag'i muhim mavzularni muntazam yoritib borishga qaror qildik.

TAHRIRIYAT

Aholi uchun farovon va xavsiz, barqaror turmush tarzini yaratish, albatta, bosh masala. Biroq bunda tarraqqiyot mezonlari sifatida sog'lom ekologik muhit yaratish g'oyasiga e'tirof qilmaslik mumkin emas. Chunki tabiat muvozanati buzilgan joyda hech qanday amaliyot samara bermaydi.

Atmosferaning ifloslanishi, tuproq degradatsiyasi, cho'llanish, qum va tuz bo'rnorlari, iqlim o'zgarishi, o'simlik va hayvonot olami turlarining kamayib borayotgani, ichimlik suv tangisligi, ozon qatlaming yemirlishi, oziq-ovqat xavfsizligi kabi o'nlab muammolar qarshisida jahon hamjamiyatি birgalikda yechim izlashi eng maqbul yondashuv ekani e'tirof etilmoqda. Ammo bunda, birlinch navbatda, har bir mamlakat miyosida amalga oshirilgan ishlarga jiddiy e'tirof qaratilmog'i zarur.

YASHILLIK DUNYONI QUTQARADI

"Yashil makon" umummilly loyihasi mamlakatimiz ertangi kuni, xalqimizning sog'lom

kelajagi uchun, eng muhim, hayotimizga xavf solib turgan global ekologik buhronlarga qarshi turishda samarali qalqon bo'la oladigan hayotbaxsh harakat sifatida xalqaro darajada e'tirof etilmoqda. Bu ulkan loyiha shunchaki daraxt ekish aksiyasi emas. U mamlakat jitmoyi-iqtisodiy hayotiga bevosita ta'sir ko'satadigan, kelgusi necha yuz yilliklarga daxldor bo'lgan ulkan strategik vazifadir. Global isishidan, atmosfera havosi ifloslanishidan saqlovchi boshqa manba yo'q bizda.

O'tgan hafta davlatimiz rahbari "Yashil makon" umummilly loyihasi doirasidagi daraxt ekish tadbirida qatnashib, xalqimiz uchun namuna ko'rsatdi. Uch yil avval boshlangan katta bo'xayrlı ish allaqachon yurtimiz bo'ylab chinakam xalq harakatiga aylandi. Poytaxtimizning Bektemir tumanidagi "Toshkent halqa yo'lli" bo'yida yashil hududga asos solindi. Buning uchun 100 hektar yer ajratilgan bo'lib, ikki yilda jami 100 ming tup daraxt va buta ko'chatlari ekilishi rejalashtirilgan.

(Davomi 2-sahifada).

SUHBAT

"BOBURNOMA" DANTE DIYORIDA

TAHRIRIYATDAN:

Yaqinda Italiyaning tarixiy ilmiy-ommabop adabiyotlarga ixtisoslashgan yetakchi nashriyotlaridan biri "Sandro Teti Editore" nashriyot uyi Zahiriddin Muhammad Boburnomining mashhur "Boburnoma" asarini ilk bor italyan tilida ommaviy tirajda chop etdi.

Sohibqiron Amir Temurning avlodni Bobur Mirzo hassos sho'r, qomusiy olim, atoqli davlat arbobi va mohir sarkarda sifatida o'zidan takrorlanmas va boy ijodiy-ilmiy meros qoldigani barchaga ma'lum.

Bobur ijodining durdonidan, hech shubhasiz, XV-XVII asrlarda O'rta Osiyo, Afg'oniston, Hindiston va Eronda sodir bo'lgan tarixiy voqealar haqida hikoya qiluvchi "Boburnoma" tarixiy-biografik asaridir. G'oyat muhim va ko'p qirrali ma'lumotlar asosida mohirona tartib berilgan ushbu xotira kitobini mazmun jihatidan beqiyos hayotiy ensiklopediyaga qiyoslash mumkin.

(Davomi 5-sahifada).

FESTIVAL

Adabiy diydorlashuv

Poytaxtimizda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi va TURKSOY Xalqaro tashkiloti hamkorligida o'tkazilayotgan "Turkiy tilli davlatlar xalqaro she'riyat bayrami" qizq'in ruhda o'tmoqda.

She'riyat bayrami ishtirokchilari Adiblar xiyoboni bilan tanishib, sho'r va mutafakkir bobomiz Alisher Navoiy haykali poyiga gullar qo'ysi. Mamlakatimizda ijodkorlarini rag'batlantirish, ular uchun zarur sharoit va imkoniyatlarini yaratish, yosh ijodkorlarini har jihatdan qol'lab-quvvatlash borasidagi ezgu va ibratli ishlar ishtirokchilarda katta qiziqish uyg'otdi.

Yozuvchilar uyushmasining anjunmlar narshida XVI Xalqaro turkiy she'riyat festivalining tantanali o'chilishiga bag'ishlangan yig'ilish bo'ldi.

O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi raisi Sirojiddin Sayyid xalqaro she'riyat bayrami ishtirokchilarini qutladi.

- Hazrat Navoiyning yurtidagi bunday xalqaro she'riyat bayramida ishtirok etayotganidan behad mammunman, - dedi Turkiya Yozarlar birligi raisi Musa Kazim Aristan. - Turk dunyosi - buyuk makon. Bizning ajoddalar asriy ma'naviy, ma'rifiy, adabiy rishtalar bilan o'zaro bog'langan. Bu mushtaraklik, ildizlarimizning ko'hnaligini Mahmud Kosgh'ariyning "Devonug'otit turk" asarida ham ko'rish mumkin.

Tadbirlar davomida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbu-

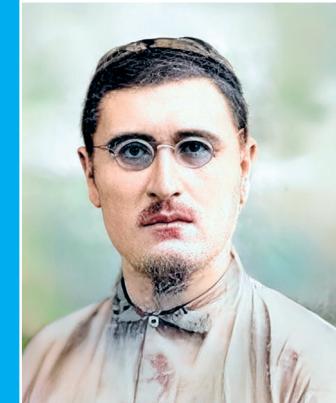
si bilan o'zbek tilida nashr qilingan 100 jildli "Turkiy adabiyot durdonalari" majmuasi taqdimoti ham o'tkazildi. Ma'lumki, Davlatimiz rahbarining 2019-yil 15-oktyabr kuni Ozarbajyon poytaxti Bo'z shahrida bo'lib o'tgan Turkiy davlatlar hamkorlik kengashi yetinchi sammitida tashkilotga a'zo davlatlar adabiyotining eng sara namunalarini har bir mamlakatning ona tilida nashr etish g'oyasi tez orada amalga oshganidan barcha turkiy tilli yozarlar hayratlarini yashirolmildilar. Shuningdek, tadbirlar doirasida turkiy adiblarning bir nechta kitobi taqdimoti ham ko'zda tutilgan.

XVI Xalqaro turkiy she'riyat bayrami ijodkorlarning o'zaro fikr va tajriba almashtinuvda muhim ahamiyat kasb etishi bilan diqqatga sazov. Adabiy anjunmlar, davra suhbatlari, mushoiralar, taqdimotlar, ma'rifiy muloqotlar davom etmoqda.

Nazokat USMONOVA
(O'ZA)

CHO'LTON BILAN
UCHRASHUV

"...Bir kuni o'sha yerga borganimda peshtaxta oldida salobatl, o'qimishi ekanli bilinib turgan ko'zoynakli kishiga e'tibor qildim. Odob bilan salom berdim. U alik oldi va: "Yigitcha, siz qayerdansiz?" deb so'radi. Men ismimni aytib, toshkentlik, texnikum o'quchisi ekanim bildirdim. U: "Juda yaxshi. Bu zamonda o'qish kerak", dedi..."

(4-sahifada o'qing).

JARAYON

IKKI POYTAXTNING YAKDIL XABARNOMASI

Yaqinda Germaniya poytaxti Berlinda "HAPTSTADT-BRIEF - POYTAXTNOMA" nomli yangi gazeta tashkil etildi. Unda O'zbekiston-Germaniya hamkorlik qirralari haqida qiziqarli maqolalar berib borilayotir. Eng qiziq'i, gazeta ikki tilda - olmon va o'zbek tillarida chop etilmoqda. Unda ikki mamlakat siyosatchilar, tadbirkor va iqtisodchilar hamda olimlarga minbar berilgan.

Ana shu gazeta ikki olmon mamlakati birlashgan kun munosabati bilan Toshkentda tashkil etilgan yig'ilishda jamoatchilikka rasman taqdim etildi va katta xursandchilik bilan kutib olindi. Olmoniyada shu paytgacha Yevrosoyo mintaqasi uchun bunaqqa ikki tilli gazeta chop etilmag'an. Bu nima degani? Bu O'zbekistonning Yevrova mintaqasidagi obro'y balandligidan, Yurtboshimiz olib borayotgan xalqaro siyosatning yuksak e'tirofidan dalolat, albatta.

Yevrova Ittifoqi rahbari Ursula fon der Lyayen xonim yil boshsida bayonet berib, shunday degan edi: "Biz Markazi Osiyo mamlakatlari bilan amalga oshirilayotgan o'zaro aloqalarimizni vaqtincha to'xtatib turamiz, biroq faqatgina O'zbekiston bilan boshlangan har tomonlama

munosabatlarimizni bundan keyin ham og'ishmay davom ettiramiz, chunki O'zbekiston rahbariyati zamonaliv va demokratik, ochiqlik va shaffoflik siyosatini yurgizmoqda, jahonda mavjud keskinlashayotgan vaziyatlarni bartaraf qilish va yushmanish yo'lida yangidan yangi taklif va tashabbuslarni ilgari surmoqda".

(Davomi 2-sahifada).

Kengesboy KARIMOV,
O'zbekiston xalq yozuvchisi,
Qoraqalpog'iston xalq shoiri

BUGUNNING SHE'RI

QORAQALPOQ TILIM MENING

Amu, Orol bo'yalarinda
Tugqan yurtim, elim mening.
Bobomlardan meros qolgan
Qoraqalpoq tilim mening.

Kuylamasam "Alpomish"ni.
Targarmikin cherim mening.
Parvoz qilgan ulkan qushday
Qoraqalpoq tilim mening.

Ajiniyoz, Berdaq bo'lib
Sayragan bulbulim mening.
Turkiy zabol erur azal –
Qoraqalpoq tilim mening.

Yashnagay tug'ishgan ellar,
Turkiy tilda gulim mening.
Bo'stonda eng go'zel, ko'rikam
Qoraqalpoq tilim mening.

Onajonim so'zin aytmay
O'tarmikin kunim mening.
O'zing ruhim, aqlim, o'yin,
Qoraqalpoq tilim mening.

Hazil, hajv, ilmoqli so'z –
Boyligimiz mening, sening.
Men uchun tunganmas ilhom
Qoraqalpoq tilim mening.

(Davomi 2-sahifada).

NUQTAYI NAZAR

MA'NAVIY EKSPERTIZA – QONUN TALABI!

"So'z erkinligi madaniyatsizlik bazmi emas!"
maqolasini o'qib

Ma'naviyat va ma'rifat markazining O'zbekistonda mediamahsulotlar ma'naviy ekspertizadan o'tkazilishi tajribasi yozilayotgan. Xususan, "Facebook"da bir faol ishtirokchining sahifasida bu "qip-qizil sensura", so'z va ijod erkinligiga tahid deb baholabon, "Ma'naviyat markazi o'zining harakatlari qaysi qonun, Konstitutsiya va xalqaro normalarga muvofiqligini izohlay oladimi?" degan savol qo'yilgan.

Bu savolga javob bitta: mediamahsulotlarning ma'naviy ekspertizasi zarurligi O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, axborot va madaniy faoliyat sohalarini tartibga soluvchi barcha qonunlari normalardan kelib chiqadi.

(Davomi 3-sahifada).

Boshlanishi 1-sahifada.

Ularni parvarishlash uchun 3 ta sun'iy suv havzasi va 12 ta quduq barpo etildi.

Ushbu hudud Toshkent "yashil belbog'"ining bir qismi bo'ladi. Ya'ni, poytaxtimiz musaffo havosini ta'minlaydigan manba, inson omili tufayli atmosferaga chiqarilayotgan zaharli gazlarning tabiiy filtriga aylanadi. "Yashil makon" loyihasida har bir shahar atrofida mana shunday "yashil belbog'"lar yaratilmoqda.

Bunday "yashil belbog'"lar yaratishga, ayniqsa, Orolbo'y mintaqasi, xususan, Nukus, Xiva va Urganch shaharlarini atrofida alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, Orol dengizingin qurigan tubi va Orolbo'yini hududlarida "yashil qoplamlar" - himoya o'monazorlarini barpo etish ishlari izchil davom ettilib, barpo etilgan "yashil qoplamlar" orasida ozuqaviy birligi yugori, noan'anaviy, sho'r va suvsizlikka chidamli bir yillik va ko'p yillik o'simliklar plantatsiyalari yaratish ko'paytilridi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning "Xalqimiz tabiatni 'ona'" deydi, yerni, xusus e'zozlaydi. Buning zamiridagi haqiqat hozirgi ekologik muammolar ta'sirida yaqqol namoyon bo'lyapti. Shuning uchun "Yashil makon" loyihasini boshladik. Kergisi yil nomini ham atrof-muhitni asrash masalasiga bag'ishladik. Endi bu tashabbuslar keng yoyilishi, ayniqsa, yoshlarimizga chuqur singishi zarur. Har bir xonardon, har bir korxona tabiatni asrashga hissa

OMONATGA XIYONAT KECHIRILMAYDI

qoshishi kerak", degan fikrlari tabiatimiza, xalqimiz kelajagiga befarq bo'lmagan har bir yurtdoshimiz qalibida aks sado berdi, deb o'layman.

Hozirgi kunda hech qaysi soha atrof-muhitdan ayrı holda faoliyat yurita olmaydi. Sababi, atrof-muhit deganini, bu – biz nafas olayotgan havo, ichayotgan suvimiz, yashayotgan ona zaminimiz va undagi tirk mavjudotlari. Bu "oltin haqla"ning uzilishi, ya'ni muvozanatning buzilishi har bir tirk organizm uchun halokati bo'lishi tuyin.

Achinarlisi shundaki, shu payt-gacha kuzatilgan ekologik falokatlarning aksariyati inson ta'sirida yuzaga kelgan. Odamzod o'zi hayot kechirayotgan eko-tizimning vayron bo'lishiga eng katta "hissa qo'shayotgan" omil bo'lib turibdi. Bu – o'zi o'tirgan shoxni arralayot-

gan anoyining holatini eslatadi. Shu bois aholining ekologik savodxonligini tizimli ravishda oshirib borish, fuqarolarda ekologik madaniyatni shakllantirish, qonun va qonunosni hujjalariada ekologik me'yorlarga amal qilinishini ta'minlash, ekologik huquqburzaliklarga javobgarlikni kuchaytirish, ta'sirchan jazo mexanizmlarini qo'llash kabi bir qancha dolzarb vazifalar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

Birgina daraxting noqonuniy kesilishi, belgilanmagan joyga chiqindi tashlash, o'zboshimchalik bilan ov qilish, yirtqich hayvonlarni qonunga xilob ravishda tutqunlikda saqlash kabi yuzlab holatlarda jonkuyar yurtdoshlarimizning kuyunchaklik bilan qilgan murojaatlari eko-tizimga yetkazialayotgan zararning bartaraf etilishiga sabab bo'layotir. Bunda

O'zbekiston Ekologik partiyasining joylardagi mas'ullari Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi hamda boshqa hamkor tashkilotlar bilan birlgilikda faoliyat yurityapti.

ONA TABIAT TAQDIRIGA DAXLDORLIK

Men shu soha ishini ozmi-ko'pmi biladigan, shu tizimda faoliyat ko'rsatayotgan, sohaga oid ilmiy izlanishlardan birmuncha xabardor kishi sifatida bir narsani aytishim mumkin: tabiatni asrash biz uchun qadriyatga aylanmas ekan, inson ham, jamiyat ham taraqqiyotga erisha olmaydi.

Puxta ishlab chiqilgan qonunlar, huquqburzarning javobgarlikka torti-

lishi, afsuski, muammoning uzil-kesilishi bo'la olmasligi mumkin. Biz fuqarolarda ononularni hurmat qilish va ularga so'zsiz riyoga etish xususiyatini shakllantirishimiz juda muhim. O'tgan yillard mobaynida qonun buzilishi bilan bog'liq holatlar mas'ul rahbarlar faoliyatida ham kuzatildi. Katta-katta yashil maydonlarni butkul yo'q qilib, o'rniga ko'p qavatlari yoki ishlab chiqarish korxonasi qurish uchun ayrim shaxslarning ertani o'ylamay qabul qilgan kaltabin qarorlari sabab bo'ldi. Bunday holatlar xalqimiz uchun qimmatga tushdi. Oqibatlarini kelajakda ham yana ko'rishimiz mumkin.

Biz bunga qarshi samarali jamaatchilik nazorati mexanizmini ishlab chiqish va yo'lg'a qo'yish zarur deb hisoblaymiz. Bugun katta shaharlarmizda aholi nafas olishi uchun

toza havo, hordiq chiqarishi uchun xiyobon va bog'lar, yashil hududlar, parklar bo'lishi, albatra, zarur.

Qolaversa, biz ota-bobolaramiz qadriyatlariga uyg'un ravishda tabiiv va sog'lon hayot tarzini yugori tutishimiz kerak. Fuqarolarning piyoda say qilishi, velosipedda harakatlanishi, jozibali va har tomonlama qulay jamoat transportidan foydalanishi, oilada har bi yangi tug'ilgan chaqaloqqa atab ko'chat o'tqazishi kabilar nafaqat ajoddolaramiz an'analariga sadoqat, balki bugungi va kelajak avlod oldidagi burchimiz, vazifamiz hamdir.

Biz ekologik ta'limgarbiyani oila-dan boshlab, bog'cha, maktab va oliy ta'limga izchil davom ettirish zarur, deganda aynan shuni nazarda tutamiz. Men shu soha ishini ozmi-ko'pmi biladigan, shu tizimda faoliyat ko'rsatayotgan, sohaga oid ilmiy izlanishlardan birmuncha xabardor kishi sifatida bir narsani aytishim mumkin: tabiatni asrash biz uchun qadriyatga aylanmas ekan, inson ham, jamiyat ham taraqqiyotga erisha olmaydi.

Tabiat bizga ota-bobolardan qolgan meros emas. Aksincha, u kelajak avlodlarga asrab'avaylab yetkazib berishimiz kerak bo'lgan omonatdir. Omonatga xiyonat esa kechirilmaydi.

Abdushukur HAMZAYEV,
O'zbekiston Ekologik partiysi Markaziy Kengashi raisi,
Oliy Majlis Qonunchilik palatasidagi partiya fraksiyasi rahbari

IKKI POYTAXTNING YAKDIL XABARNOMASI

Boshlanishi 1-sahifada.

Mazkur e'tirofning isboti sifatida shu yil oktyabr oyida Germaniya Federal kantsleri Olaf Shols janoblarining mamlakatimizga davlat tashrifini, uning tarixiy shahar – Samarcandda kutib olinishi, tashrif davomida erishilgan ikki tomonloma manfaatlil kelishuv va shartnomalar mavjud hamkorligimizga yanada katta turki bo'ldi.

Ikki tilda chop etiladigan gazetada nashr bosh muharririning maqolasida O'zbekistonda kechayotgan tarixiy

islohotlar e'tirof etilib, uning keng imkoniyatlar mamlakatiga aylanib borayotgani, hamkorlik uchun mintaqadagi eng jozibador davlat sifatida ko'rilayotgani to'g'risida fikr yuritildi. Shuningdek, rasmiy tashriflar chog'ida erishilgan qator kelishuvlar va ularning istiqbollari ham tahlil qilinadi.

Gazeta mundarijasidan o'rinni oglan O'zbekistonning Olmoniyadagi elohisi Dilshod Ahatovning "O'zbekiston innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlab, farovonlikni oshirmoqda", Saksen-Anhalt o'lkasi prezidenti Gunnar

Shellenbergerning "Uchrashuvlar va almashinish bir-birimizni tushunishga yordam beradi" kabi dolzarb fikr-mulohazalarga boy maqolalarini ham o'quvchini befarq qoldirmaydi. Bundan tashqari, "Bright Uzbekistan" jaridasining bosh muharriri Davron Abdullayevning "Sharqda shundayin bir shahar bor" maqolasida Toshkent shahri o'tmishi va hoziri haqidagi go'zal maqola ham gazeta sahifalarini bezagan. Aytishim kerakki, 16 sahifadan iborat bu gazetaning har sahifasida bir-biridan qiziqarli mavzu va materiallarni o'qish mumkin. Gaze-tadagi maqolalar ikki mamlakat tarixi va taqdidi haqidagi ma'lumotlarni o'zida jamlagani bilan ham ahamiyatidir.

Quyida "HAPTSTADT-BRIYEF – POYTAXTNOMA" gazetasi bosh muharririning "Germaniya va O'zbekiston – hamkorlik istiqbollari" nomli maqolasi e'tiboringizga havola qilinmoqda.

Xurram RAHIMOV,
professor

1-DEKABR – QORAQALPOQ TILI KUNI

AJINIYOZ, BERDAQ BO'LIB...

Boshlanishi 1-sahifada.

Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tashabbusu bilan Toshkent shahrida barpo etilgan Adiblar xiyobonida qoraqalpoq tili va adabiyoti rivojiga ulkan hissa qo'shgan uch ulug' adib – Berdaq, Ibroym Yusupov, To'lepbergen Qayipbergenovning ham muazzam haykallari o'rnatalishi butun xalqimiz, xususan, qoraqalpoq eliga katta quvонch va g'urur bag'ishladi.

Turkiy tilimizni Osiyo tuprog'ida ildiz otgan baquvvat chinor sifatida tasavvur qilsak, qoraqalpoq tili shu baquvvat chinorning bitta shoxi, yam-yashil yaprog'иди.

Qadim zamonlardan buyon qoraqalpoqlar o'zbek, qozoq, turkman va boshqa turkiy millatlar bilan qo'shni, yonma-yon yashagan. Yarim o'troq hayot kechirgan bu xalq chorva, ovchiqlik va dehqonchilik bilan kun ko'rgan. Jirovlarimiz ming yillard avval "Al-pomish" dostonini aytil, yuraklarni sel qilgan. Baxshilar "Oshiq G'arib"ni kuylab, ko'ngillarni daryodek toshirgan. Keng sahroni makon qilib ot choptirgan turkiy xalqlarning qo'shiqlari-yu kuyularining ohanglari bir-biriga undosh, dardosh, mungdosh.

O'zbek, qozoq, qirg'iz va boshqa xalqlar O'ruxun-Enasoy davrlarida turkiy til tarmoqlari: o'g'uz, qip-choq, qarluq va boshqa lajhalarida yaratgan ertaklar, dostonlar, asarlarning o'zagi yagona. Menimcha, qadimgi oltoy dostoni "Manas" dan hozirgi "Alpomish" va qirg'izlarning mashhur "Manas" eposi kelib chiqqan bo'lsa, ajab emas.

Hozirgi qoraqalpoq yozuviga XX asr boshlarida asos solindi. Dastlabki qoraqalpoq alifbosini yaratgan shoir va alloma, jadid Sayful'abit Majitov edi. U Qosim Avazov bilan birlgilidagi arab harflari asosida isloh qilingan qoraqalpoq yozuvini muomalaga kiritdi.

1830-yillarda madrasaga shogird-talaba bo'lib borgan Berdaq Qarg'abay o'g'li bir she'rida:

Naroyidjan savod ochdim,
Fuzuliydan durlar sochdim,
– deb yozgan edi. Shoirning Ali-sher Navoiy g'azallarini sevib yod olni, bu – qoraqalpoq va o'zbek tillari avvaldan chambarchas bog'liq ekanidan darak beradi. U paytda

madrasalarda Alisher Navoiy, Fuzuliy, Xoja Ahmad Yassaviy, Sulaymon Boqirg'oniy, So'fi Olloyor she'rlari o'qitilgan va talabalar sevib yod olgan.

Umumiturkiy folkloridan bahrha olgan qoraqalpoq xalqi o'zaki ijodiyoti boy va rang-barangdir. O'zbekiston Fanlar akademiyasi Qoraqalpog'iston bo'limi ilmiy xodimlari tomonidan o'nlab xalq dostonlari va ularning variantlari, yuzlab ertaklar, asotirilar, qo'shiqlari yozib olinib, tasniflab, chop etilgan. Bu dargohda xalq og'zaki ijodiyoti namunalari jamlangan, 100 jilddan iborat majmua ham nashri qilindi. Og'zaki ijod namunalarini va xalq dostonlarining serobi qoraqalpoq xalqining ijdoga tashna va ilomiy qaynoq ekanidan darak beradi.

XVIII-XIX asrlarda ijod qilgan Jiron Jirov, Kunxo'ja, Ajiniyoz, Berdaq kabi allomalar qoraqalpoq tili rivojini yangi bosqichga ko'tardi. Ayniqsa, Ajiniyoz Qo'siboy o'g'li qoraqalpoq she'reyatiga o'zbek mumtoz adabiyoti an'analarini (aruz vazni, yangi metaforalar, arab, fors, eski o'zbek tilidan so'zlarni) olib kirish orqali tilimizni yanada boyitdi. Ajiniyoz ijodini o'rganuvchilar va tarjimonlar "shoir she'rlari turkiy kitobsevarlarga tarjimasiz ham deyarli tushunarli", degan fikri alohida ta'kidlashi ham bejiz emas.

O'tgan asrda qoraqalpoq yozuvini va grammatikasi ishlab chiqildi. Ijodkorlarimiz o'z ona tilida yozgan asarlarda xalqimizning boy madaniyatini, urf-odatlari, olyjanob va go'zal qadriyatlarini olamga tanitdi. Qoraqalpog'iston xalq shoiri va O'zbekiston xalq artisti Abbaz Dabilov xalq og'zaki ijodini chuqur o'rgangan ijodlari darslari bilan boshladi. O'zbekiston xalq shoirlari Tilovbergen Jumamuratov, Migratsiya bo'yicha kelishuv orqali Yaqinlashish

Ibroym Yusupov, O'zbekiston xalq yozuvchilari Jo'lmirza Oymirzayev, To'lepbergen Qayipbergenov o'zlarining go'zal she'rlari, dostonlari, romanlari bilan o'zbek kitobxonlari ga keng tanildi.

Bugungi kunda mamlakatimizda yaratilgan imkoniyatlar, shart-sharoitlar sharofati bilan qoraqalpoq tili o'zbek, qozoq, qirg'iz, turkman, turk tillari qatorida rivojlanishning yangi tarixiy davrini boshidan kechirmoqda. Qoraqalpog'istonda o'zbek tili bilan bir qatorda qoraqalpoq tiliga davlat tili maqomi berildi. O'ndan ziyod gazeta va jurnallar, o'rta maxsus va oliy ta'lim muassasalarini talabalar uchun darsliklar, badiy adabiyot namunalarini qoraqalpoq tiliga davlat tili maqomi berildi.

Prezidentimiz tashabbusi bilan Toshkent shahrida barpo etilgan Adiblar xiyobonida qoraqalpoq tili va adabiyoti rivojiga ulkan hissa qo'shgan abdilariigmizga muhtasham haykallar o'rnatalgan ham xalqimizga ko'rsatilgan yuksak e'tiborning yorqin namunasidir. Bir qator tele-radiokanallar, gazeta-jurnallar shu tilida uzluklari ish yuritadi. O'tgan yili yetti jildlik "Qoraqalpoq tilining tushuntirma so'zligi" lug'ati nashr etilgani ham uning rivojida muhim voqe'a bo'ldi.

2024-yil mamlakatimizda qoraqalpoq mumtoz adabiyotining ulug' namoyandasidir Ajiniyoz yili bo'ldi, desak adashmaymiz. Shoir tavalludining 200 yillik tantanalarini xalqaro miyosda yuksak darajada nishonlanishi Yangi O'zbekistonda madaniyat va adabiyotga, tilimizga, milliy merosimizga juda katta e'tibor qaratilayotganining amaliy isbotidir. Bu ishlarga bosh-qosh bo'lib kelayotgan hummatli Prezidentimizga minnatdorligimiz va rizoligimiz cheksizdir.

Federal kantsler Olaf Sholtsning Markaziy Osioyo va ayniqsa, O'zbekistonga safari mintaqasi uchun muhim ahamiyatga ega voqealardan bire bo'ldi. Chunki Sovet Ittifoqi tanazzulidan keyingi 30 yil davomida aynan O'zbekiston milliy an'analar va zamonaviylik masalasida muvozanat saqlab kelayotgan va ko'p sohalarda taraqqiy etib, dunyoga ochilib borayotgan davlatlardan biridir.

Bu yerda eng muhim jihatlardan bire iqtisodiyotning tobora liberallahib borayotgani natijasida g'arb korxonalarining faolligi oshishiga imkoniyat yaratilayotganidir. Federal kantsler Olaf Sholts tashrifining sabablarini ham shunda ko'rish mumkin.

2024-yilning 15-sentyabriga O'zbekistonga tashrif Z5+1 formatidagi uchrashuvning boshlanishi bo'ldi. Kantsler Markaziy Osioyoning besh davlati – O'zbekiston, Qozog'iston, Qirg'iziston, Turkmaniston va Tojikiston rahbarlari bilan muloqot qildi. Unda iqtisodiyot, energetika, iqlim va atrof-muhit masalalari ko'rib chiqildi. Bu muloqotlar Markaziy Osioyo va Germaniya (Yevropa Ittifoqi) munosabatlarining qalinlashayotganini ko'rsatmoqda. Bu ayniqsa, O'zbekiston uchun muhim, chunki hamkorlikni yaxshilashning eng yaxshi yo'li, bu iqtisodiy aloqalarni chuqurlashtirishda ikki tomonloma kelishuvlarga erishishdir.

MIGRATSİYA BO'YİCHA KELİSHUV ORQALI YAQINLASHISH

Olaf Sholts tashrifining asosiy mavzularidan bire O'zbekiston bilan migratsiya bo'yicha

"KUZGI OMLALARNING NAFASI O'TKIR..."

Halima AHMEDOVA

KUZ TUNI KIRADI...

Kuz tuni kiradi g'amgin va go'zal,
Tinglayman yuragim larzasini jim.
Labimdan sirl'alib tushadi mahtal,
Shabnamda chayilgan bir so'z:
"Sog'indim..."

Kuzgi olmalarning nafasi o'tkir,
Jonimni yayratar bir sir muattar.
Shamolga aytaman: – Sen ham birga kir...
Kirmaydi, u mendan yuz bora qaysar.

Kuz menga eslartalar bolaligimni,
Tangaday sochilgan gujum bargari.
Arg'imchoqda qolgan hur shodigimni
Olib ketdi qachon qismat dardlar?

Meni yupatmagin, ey dilkash yomg'ir,
Ko'ksimda joylangan qancha sog'inch bor.
Garchi qishloq yuki juda ham og'ir,
Kunlar jilmayardi unda baxtiyor.

Bilmaysan, sog'inchidan hapriqar jonim,
Sog'indim qishloq qushlar sasini.
Telbaday artaman to bor imkonim,
Olis xotirramning derazasini.

ODAM KETAYAPTI...

Odam ketayapti, Havo ko'rinnmas,
Ming yillik dardimga davo ko'rinnmas,
Changagan sahroman, daryo ko'rinnmas,
Rabbim, nechun ishqning
dildan qochdim?!

Avvallar do'st edik, yuz burdi chaqmoq,
Vijdonim – chandilgan ming bitta yamoq,
Yodimdan chiqibdi dala-yu so'qmoq,
Nega, axir, Nuhning selidan qochdim?!

Haqiqat tongida bo'lqandim ayon,
Yashadim fasllar qo'yinda pinhon,
Qarayman, yolg'onga belangan jahon,
Vohki, haqiqatning yo'lidan qochdim.

Osmon bemor edi, yer edi bemor,
Huzurimga keldi qontalash bahor,
Senga ishonmayman, dedim necha bor
Va so'ngra o'ngi-yu so'lidan qochdim.

Hayot yelkamdag'i og'ir tosh edi,
Vujudim dardlarga ming talosh edi,
Ko'nglim vujudimdan anch'a yosh edi,
Mehribon Ajalning qo'lidan qochdim.

O'zim ham bilmayman, qanday ayloman?
Goho suv, gohida miskin shamolman,
Rabbim, bag'ishlagin, qora savolman,
Alanga edim-u, kulidan qochdim.

JUNJIKKAN KUZAK

Junjikkak kuzakning homilasiman,
Ruhim yovvoyi qush patiday to'zg'in.
Men yillar oralab neni axtardim,
Ko'z tikkan umidim o'zimdan ozg'in.

Men kutdim, milyon yil entikib kutdim,
Ey ma'yus shodigim, kelayapsanmi?!

Mening borligimni unutib qo'yib,
Bog'larning tushini supurgan sanmi?!

Sanmi, ishq daraxtin ekip ko'nglimga,
So'ng noshud bog'bonday qo'yan quritib.
Charchadim, chamamda, sillam quridi,
Yashadim bir qultum qayg'uni yutib...

Ey ma'yus shodigim, kimdasan, bilmam,
Ko'pirasan sarob ruhiday baland.
Men esa dillasha boshladim bugun
Ufq ortidagi daraxtlar bilan.

Junjikkak ufqning homilasiman,
Ko'rinnmas ruhimda birorta unsur.
Hayot chiroyli, deb shivirlar faqat
Yostig'imga tushgan parchagina nur.

MENGA NIMA BO'LDI
Menga nima bo'ldi, kulib yuribman
Dilimga sanchilgan tikanlar bilan.
O, nechun bunchalar shakarguftorman
Jonimga baloni ekkanlar bilan.

Nafratim o'ldimi?
So'ndimi o'chim?!

Tumandan quyoshti, muzdan daryoni
Tortib olgan men emasmidim...
Savalagan o'sha qora riyoni.

Bugun men shamollar uchirgan xasman
Va yoki shakarga botirilgan qayg'u.
Bolamday erkalab o'stirgan hisni
Bugun sog'inaman, qayerlarda u?

Yuragim – zulmatga quvilgan soya,
Barbodim suratin chizadi kimdir.
Boshimga, yelkamga qo'ngan xazonlar
Go'yoki holimdan olar xavotir.

Hayot g'ajib tashlar tuyg'ularimni
Va yana ko'z tikar tinmay ko'nglima.
Kuzak hayqiradi, yig'laydi yomg'ir,
Seni yomon ko'rib qoldim, Halima...

**YURAGIMGA QO'NMAY TUR,
XAZON...**

Yuragimga qo'nmay tur, xazon,
Xotirasin yo'qtog'an gullar
Tomorqamda horg'i mudraydi,
Rangi menga o'xshab ketgan kuz
Xayolimni tunga sudraydi...

Yuragimga qo'nmay tur, xazon,
U kim edi, o'chdi yodimdan,
Ammo nedir qoldi ko'nglimda,
Xazon, sen ham sezganmisan hech
Sharob ta'mi borday o'limda.

Yuragimga qo'nmay tur, xazon,
Mazax qilma, yashamoqchiman,

*Es fonari so'nganda:
"Сердце разрывается!"*

*Lola gulning dog'iddir hasrati
dildan ketmagan,
Oshyon etib o'ziga bir nafas
tark etmagan.
Sengina ey, lolagul,
ko'p asir etding meni!
Bir uzib so'dirmasammi,
hap qarab turgin seni!*

*Har bir ko'ngil havosiga berilgan,
Har bir bo'ron boronida bosh yalang,
Har bir balo hadafiga ko'ndalang,
Har sarsari sevgisiga sir bergan –
Telba ko'nglim, tentak ko'nglim,
sho'x ko'nglim.
Yo'llaringda hazar o'ldi yosh umrim.*

*Men ko'nglimni irg'itdim
Oyog'ingiz ostiga!
Qani, xanjar chiqaring
Men adabsiz qasdiga!*

Bu esdaliklardan turli xulosalar chiqarish mumkin. Masalan, Cho'pon Toshkentda yashagan yillari Xadra – Eski Jo'vea atroflaridan, ijara bo'lsa kerak, uy olgan. Bu paytda u yigirma olti-yigirma yetti yashar yigit bo'lgan. Manbalarda yozilganki, u rus, turk va fors tillarini mukammal bilgan. Turk adabiyotiga, ul zamindagi siyosiy jarayonlarga juda qiziqqan. "Sarvati funun" ("Bilimlar boyligi") jurnali ayni adabiy jarayonlarni ifodalovchi nashr bo'lgan. Bu jurnal orqali barcha yangiliklardan xabardor bo'lib turgan. Chunonchi, mashhur turk shoiri Tofiq Fikrat qator yillarda unga bosh muharrir bo'lgan.

Tarixdan ma'lum, Cho'pon nasl-hasablari bir rus qizini sevib,unga uylangan. Bi ishq ko'yida she'lar bitgan. Oxirgi satri "Сердце разрывается" ("Yuragim parchalanadi") deb tugallangan she'r ham bunga dalil.

Bu esdalikda keltirilgan she'rlar "Dala yo'llarida" nomli to'plam ichida deb yozilgan. Lekin rasman Cho'ponning bunday kitobi chiqmagan. Menimcha, bu shoirning o'zi uchun yig'gan qo'lyozma to'plami bo'lsa kerak. She'rlarning ko'chirilib qo'lmaga bo'lishi o'sha davr o'zbek yoshlarida shoirning ijodiga qiziqish nechog'lilik kuchli bo'lganini yaqqol ifodalaydi.

Ozod MO'MIN XO'JA

CHO'LTON

BILAN UCHRASHUV

*Aytishim kerakki, Cho'lpon tufayli ham turkchani o'rgandim,
ham turk adabiyotiga, ayniqsa, she'riyatiga oshi q bo'lib qoldim...*

Shu sabab, izlab kelgan kitobim bilan biriga ushbu jurnalning bir sonini so'rab oldim. Keyin yana kelib, to'rt-beshta nashrini olib, sinchiklab o'qib chiqqan edim, turkchani ancha tushundigan bo'lib qoldim.

Oradan ikki haftacha o'tdi, shekilli, Eski Jo'vada Cho'lpon domlani uchratib qoldim. Salom berdim. Shoir meni tanidi va alik olib, "Kutubxonaga borib turibsizmi?", deb so'radi. Men tasdiqladim. Uning yonida bir go'zal rus ayoli bor edi. Keyinroq bildimki, u shoiring xotini ekan. Shundan so'ng, yana ko'p bor domla bilan tasodifan uchrashhib qoladigan bo'ldim. U kishi Hamza teatri yonidan ko'p o'tardi. Men undan turk she'riyatni namoyandalari haqida so'rar edim va aniq, mushohadali javoblar olardim. Har gal, u menga "yigitcha" deb murojaat qilar edi. Uning siyomosi hamon ko'z oldimda.

...Cho'lpon bilan tanishuvim tasodify bo'lgan. O'shanda ta'llim-tarbiya texnikumida o'qirdim. Bu manzil ilgari Saidkarimboyning katta hovlis bo'lgan ekan. Texnikum mudiri Turkiyada tahlil olgan Eson afandi edi. Unda Munavvar qori, Shorasul Zunnun, Qayum Ramazon kabi ziyo'llalar dars berardi. Biz o'quvchilar zarur kitoblarni Eski Jo'vadagi Turon kutubxonasidan olar edik.

Bir kuni o'sha yerga borganimda pesh-taxta oldida salobatlari, o'qimishli ekani bili-nib turgan ko'zoynakli kishiga e'tibor qildim. Odob bilan salom berdim. U alik oldi va: "Yigitcha, siz qayerdansiz?" deb so'radi. Men ismmuni aytib, toshkentlik, texnikum o'quvchisi ekanimni bildirdim. U: "Juda yaxshi. Bu zamonda o'qish kerak", dedi. Shu damda kutubxonachi Abdulla aka Nosirov ichkaridan olib chiqqan yugardon to'plamning muqovasiga ko'zim tushdi: "Sarvati funun". Kitobxon kishi kutubxonachiga minnatdorlik bildirib, biz bilan xayrashdi va chiqib ketdi.

Men Abdulla akadan bu zotning kim ekanini so'radim.

– Shoir Cho'lpon. Turkcha "Sarvati funun" jurnalini oldi, bu ko'p yaxshi nashr.

“

Endi, ey, qardoshlar! Adabiyot o'quylirk. Adiblar yetishdiraylik, "adabiyot kechalar" yasaylik. Ruh, his, tuyg'u, fikr, ong va o'y olaylik, bilaylik. Agarda "bayoz" va bema'ni bir-ikki dona kitoblar ila qolsak, mahvu inqiroziy bo'lurmiz. Yuragimiz kundan-kun toshdan ham qatting' bo'lur. Yurakni eritaylik, ruh beraylik, inqiroz bo'lmaylik. Menim bu ojizona fikrima qo'shilaturlar onlar bo'lsa adabiyotning foysidi to'g'rusunda "Oina" va "Sado"larimizga tarixiy va adabiy maqola va she'rlar yozsunlar, kitoblar tartib bersunlar. Hozirda bizga birdan-bir lozim bo'lg'on narsa – adabiyot, adabiyot, adabiyot...

CHO'LTON

“

ri atiqalarni ziyyarat qilish taklifi chiqdi. Men ota-onasizman, pulim deyarli yo'q, bora olmadim. Texnikumdosolarim safar chog'ida-gi bir tadbirda Cho'lpon bilan uchrashibdi. Shoir ularga "Tolo yo'llarida" nomli to'plam qo'lyozmasini ko'rsatdi. Do'starlarim undagi she'lrarini daftarlariiga ko'chirib olibdi. Keyin-chalik menga maqtanishdi. Men Cho'lponning o'sha barcha nazmiy asarlarini ulardan ko'chirib oldim. "Tolo" nima ekan deb o'ylab yurgandim, biladiganlar aytishdiki, andjonliklar o'z shevalarida "dala"ni shunday talaffuz qilisharkan. Vaqtqi vaqtli shu daftarimdag'i ajib satrlarni o'qib turar edim, ba'zilari yod bo'lib ketgandi:

*Ko'nglimga ishonmayman,
U meni adashtirdi.
Ko'p dononlar oshdirdi,
Qarshi ham borolmayman.*

*Menga egadir ko'nglim,
Boshlagan yo'li – yo'lim.
Hammasi o'shaniki,
Bir siniq shishani.*

*Sevgim susayarmikan,
O'ti pasayarmikan,
Yoki ilinchak ko'nglim
Yonib keksayarmikan?*

*Bu sevgim chinga ketsa,
Erkimi asir etsa,
Oh, shuni tushunganda,*

BARHAYOT SIYMOLAR

Insoniyat o'z tarixida hayotini xalq xizmati, yurt obodligi, davlat taraqqiyoti yo'lida baxshida etgan hukmdorlarni ko'rgan. Aleksandr Makedonskiy, Yuliy Sezar, Amir Temur, Sulaymon Qonuniy, Jorj Washington, Avraam Linkoln, Mahatma Gandhi, Winston Cherchill... Ularning har biri o'ziga xos boshqaruv maktabi yaratgan ulug' siymolar sanaladi. Zotan, dunyodan qancha hukmdor o'tgan bo'lsa, davlat boshqaruvida ularning bir-biriga o'xshamagan beqiyos tajribasi bor.

Boshqaruvda shaxsning o'rni va roli beqiyos ekanligini inobatga oldigani bo'sak, mana shu o'ziga xoslikni yaxlit bir qolingga solish, qonunlar doirasida cheklab qo'yishning imkonini yo'q. Har kim iste'dodi, jasorati, harakatchanligi, fidoyiliigi, tezkorligi, adolatparvarligi, shaxsiy yondashuvi va boshqa jihatlar bilan ajralib turishi tabiyi hol.

Amerikadagi mashhur "Taym" jurnalida "Tarixning buyuk dohirlari" ruknida tanqli aidiilar, tarixchilar, harbiylar va boshqa kasb vakillarining maqolalari doimiy nashr etib boriladi. Bu boroda Chikago universiteti professori Jyul Masserman masalaga aniq mezon bilan yondashishni taklif etadi. Uning fikriga ko'ra, sardorlar uchta vazifani bajarishi kerak. Birinchidan, ular o'zlarini boshqargan xalqni tinch va farovon hayot bilan ta'minlashi, ikkinchidan, odamlar o'zini xavf-xatarsiz, xotirjam sezadigan jamiyat qurishi, uchinchidan, odamlarga iyomon, ishonch va e'tiqod yo'lini taqdim qilishi zarur.

Masserman shular asosida buyuk tarixiy shaxslar faoliyatini o'rganib chiqib, quydagi xulosani ilgari surjan: "Paster va Salk kabi dohirlar birinchini mezonga javob beradi... Aleksandr Makedonskiy, Sezar va boshqalar ikkinchi yoki uchinchi talablarga mos. Buddha esa, faqatgina uchinchi toifaga mansubdir".

Xo'sh, ana shu nuqtayi nazardan qaraganدا, yurtimiz tarixidagi zakiy hukmdorlardan biri, taqdir taqozosi bilan Hindistonda buyuk sultanatga asos solgan Zahiriddin Muhammad Boburning sharafli faoliyatini qaysi toifaga kiritish mumkin?

Bobur, garchi, davlatni qilich bilan boshqangan bo'lsa-da, doim adolatni birinchi o'rninga qo'yan, sultanat manfaati yo'lida lashkarboshi va beklariga nohaq ozor bermaslik, ularning

ko'nglini og'ritmaslikka harakat qiladi. U o'zi barpo etgan sultanatda tinch va osoyishta hayot hukm surishi uchun farzandlarini hamisha ahil va birdam bo'lishga undaydi. Uning vorislari ana shu o'gitarga amal qilgani uchun ham Boburiylar sulolasi Hindiston tarixida o'chmas iz qoldigan.

Hindiston fath etilganda u o'z solhomasiga: "...Tengri taolo ranj va mashhaqqatimizni zoye qilmay, munoq zo'r g'animmagi mag'lib qilib, Hindistondek keng mamlakatni maftuh ayladi. Bu dav-

Daylat boshqaruvini zimmasiga oлган hukm-dor har tomonlama sog'iom, jismonan baquvvat va kuchli bo'lishi juda muhimdir. Shu bois Zahiriddin Muhammad Bobur o'sha davr hukmdorlariga, temuriyozdalarga baho berishda ularning musth zarbi kuchidan tortib, qilich tutishi va kamon tortishigacha alohida e'tibor qaratgan. Jumladan, sulton Husayn Mirzo to'g'risida: "Shujo' va mardonona kishi edi. Borlar o'zi qilich tegurubdur, balki har ma'rakada bortar qilich te-

bor edi, ...ma'rakalarda andin asari shiojat zohir bo'lur ekandur", degan fikrlarni bayon qiladi.

Bobur Mirzo tasavvuridagi hukmdor bir so'zli, qat'iyat va jasorat sohibi, sobitqadam bo'l'mog'i, har qanday tadbiriga puxta o'ylagan holda qo'l urmog'i va uni oxiriga yetkazmog'i lozim. Xususan, u sulton Husayn Mirzo ichki nizolarni bostirish maqsadida Xusravshohga qarshi ikki marta ot solib, podshohliki azmuni bajo keltira olmagani tufayli o'g'llari va beklari

dunyoning tayanchi, donishmand kishi edi", deya ta'rifiaydi hamda uning hukmronligi davrida Samqandda juda katta qurilish va obodonchilik ishlari amalga oshirilganini faxr bilan tilga oladi.

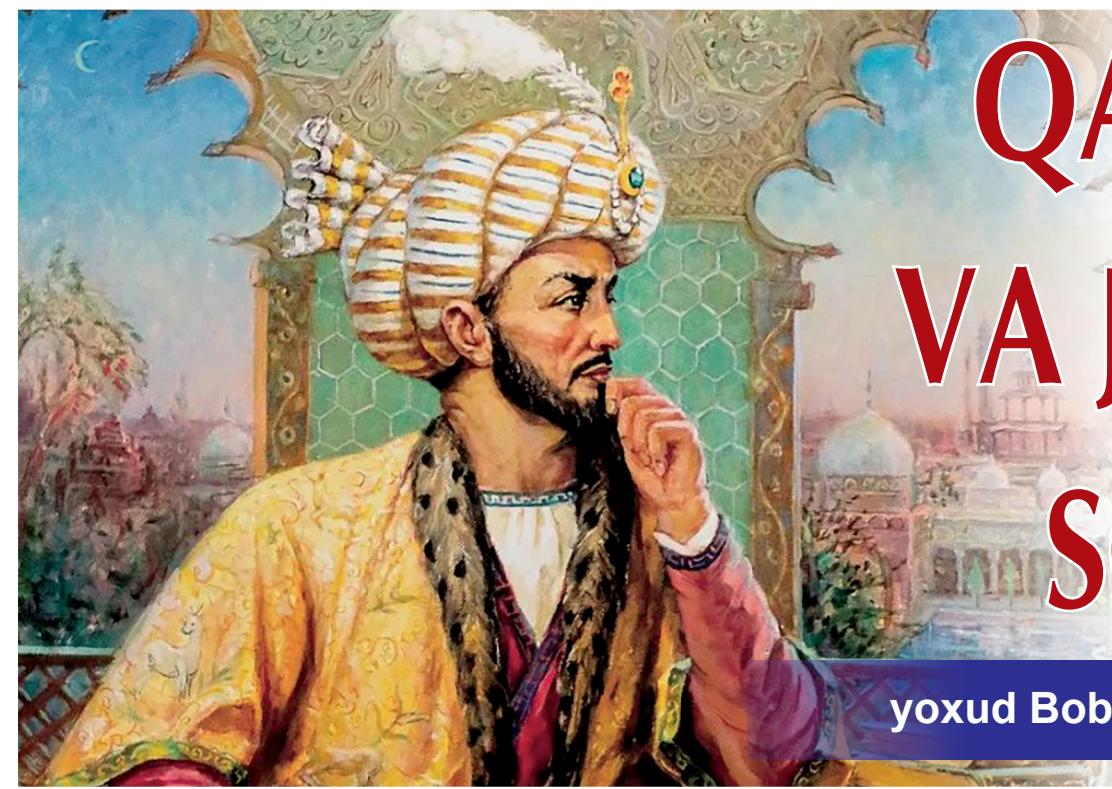
Boburning nazarida sultanatni boshqarish ulug' a'mol bo'lsa-da, ammo unga ega bo'lmoq va hokimiyat jilovini qo'lida saqlab turmoq uchun insoniyat qidariyatlarni poymal etish aslo mumkin emas. U toj-u taxt ilinjida padarkushlik, birodarkushlik va farzandkushlik kabi og'ir jinoyatlar botqog'iga botishni gunohi azim deb biladi. "Boburnoma" asarida ana shunday tubanliklarga qo'l urchan Abdullatif Mirzo, sulton Mahmud Mirzo, Xusravshoh va Xadichabegim kabi shaxsler shayton vasvasiga uchgan yuzi qaro insonlar sifatida talqin etiladi.

Buyuk hukmdor asossiz qirg'inbarotlarni, xalqni talon-toroj qilishni keskin qoralaydi va bu masalalarga o'zining qat'iy munosabatini bayon qiladi. Jumladan, mo'g'ul ulusining "bossa ham va yoki ma'lum bir hududdan qochib chiqsa ham" yurtini talab ketishi haqida nafrat bilan yozadi. "Boburnoma"da qayd etilishicha, boshqaruvda asosiy mas'uliyat hukmdor zimmasida bo'l'mog'i, har bir hukm uning nomidan chiqmog'i, beklar esa uni so'zsiz ijro etmog'i lozim. Zero, bu davlatchilikning asosiy tamoyildir. Asarda Shayboniyxon sulton Ali Mirzo va uning piri o'dirilgani uchun barcha aybni beklarining zimmasiga yuk-laganini qattiq qoralab: "beklar o'z xonlari bilan maslahatlashmay bunday ishlarni qilsalar, xonlikka ne e'tibor qolishi mumkin", deb kesatadi.

Bobur Mirzo taqdir hukmi va davrning evriliishi, tufayli olis va begona bir yurdta, o'zga din va rasm-rusumlarga amal qiluvchi xalqlar yashaydigan ulkan hududda sultanat barpo etishta ma-vaffaq bo'ldi. Ana shunday murakkab sharoitda u o'zi, saroy a'yonlari, bek va hokimlar, askarları e'tiqod qiladigan islam dinini asrab-avaylash bilan bir qatorda, millatlar o'tasida totuvlikni, dinlararo boshirkenglikni rivojlanirishdek g'oyat murakkab va o'ta nozik vazifani ham sharaf bilan ado etdi.

U hind yurtida siyosiy vaziyatni barqorolashtrish, raiyatni yagona bayroq ostida birlashtirish, turli din va millat vakillari, mazhablar o'tasidagi nizo, adovatlarla chek qo'yish, xalqlarning sha'ni va qadriyatlarini munosib himoya qilishga alohida e'tibor qaratdi va bunga erishdi. Shu bois ham uning sharafli nomi bashariyati tarixi zarvarqlari ga abadul-abad oltin harflar bilan bitilgandir.

Muhammadqosim OLIMOV,
O'zbekiston kasaba uyushmalari
Federatsiyasi
Buxoro viloyati kengashi raisi

QAT'IYAT VA JASORAT SOHIBI

yoxud Bobur va Masserman qoidasi

latni o'zumizning zo'r va quvvatidin ko'rnasbiz, balki Tengrining mahzi lutf va shafqatidindur va bu saodatni o'zumizning sa'y va himmatidin bilmasbiz, balki Tengrining ayni karam va inoyatidindur", degan so'zlarni darj qiladi.

Bu misol Bobur Mirzo iymon-e'tiqoddha sobit podshoh bo'lganini isbotlaydi.

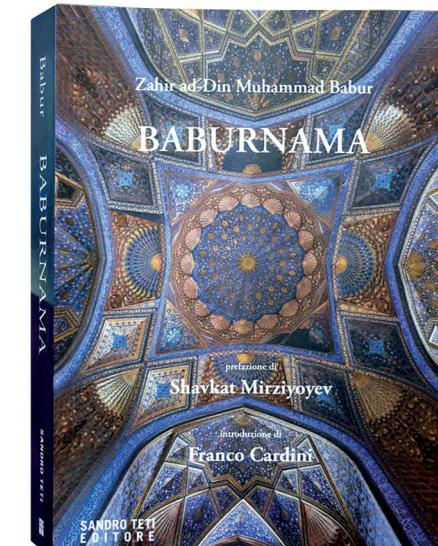
Boburning tashabbuslari Hindistonda yangi bir madaniyat va hukumat tizimini shakllantirishga olib keldi.

Javoharlal NERU

oldida obro'sini yo'qtoganini achchiq iztirob va alam bilan qayd etadi.

Uning nazarida, hukmdor qo'l ostidagilarning boshini qovushtrib, ularga ta'sir o'tkaza oladigan, mustahkam irodali shaxs hamda fikrini o'zgalarga aniq-ravshan tushuntiradigan kuchli notiq bo'l'mog'i lozim. Bobur Mirzo bu boroda ham ko'pchilikka or'nak va namuna edi. U Hindistonda mahalliy aholini tamg'a solig'idan ozod qilib, odamlarga yengilish beradi. Bi vaqtlar sulton Abusaid Mirzo Xoja Ahror Valiy maslahatiga binoan shu tajribani qo'llagani natijasida xalqning moddigi sharoiti yaxshilanib, el orasida hukmdorning mavqeyi oshganini ta'kidlaydi.

Zahiriddin Muhammad Bobur mamlakat yetakchisi o'qimishli, mushohadasi keng, ma'naviy barkamol inson bo'lishi lozimligiga alohida e'tibor qaratib, jumladan, Mirzo Ulug'bekni "Din va

Boshlanishi 1-sahifada.

"Boburnoma" o'zida xalqimizning azalii qadriyatlarini, intellektual va ma'naviy olami xazinalarini ko'zgu misoli aks ettiradi.

Ushbu nashr o'zbek va italyan xalqlari o'tasidagi adabiy va madaniy-gumanitar hamkorlik alopqalarining sifatida yorqin namunasini sifatida dunyoga keldi.

Kitob davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyevning So'zboshisi bilan ochiladi.

Ma'lumki, "Boburnoma" ko'p aslar davomida turli ilmiy yo'nalishlardagi Sharq va G'arb tadqiqotchilarining e'tiborini o'ziga tortib keladi. Dunyoning ko'plab tillariga tarjima qilingan ushbu nodir kitob endilikkda birinchibor italyan o'quvchilariga ham taqdirm etilmoqda.

Asarini italyan tilida nashr etish jayronlariga mazkur nashriyot rahbari Sandro Teti boshchiligidagi malakali tarjimonlar, muharrirlar va dizaynerlarning katta guruhi jalb etildi. Kitobni tayyorlashda Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tilida va adaptiboti universiteti rektori, akademik Shuhrat Sirojiddinov va italyaliyk taniqli turkolog, professor Federiko De Rensi ilmiy va adaptib muharrirlar sifatida ishtirot etdi. Ayni vaqtida ushbu loyihani amalga oshirishda O'zbekistonning Italyadagi elchixonasi xodimlari ham yaqindan amaliy yordam berganini qayd etish lozim.

Atoqli italyan olimi va adibi Franko Kardini tomonidan yozilgan kirish so'zida Bobur "So'z san'atiga mehr qo'yan buyuk hukmdor yoxud sanatni sevgan buyuk adib", deb ta'rif-

lanadi. "Boburnoma"ni o'qishga jazm qilgan yevropalik kitobxon undan bosh ko'tarolmay qolishi shubhasiz. Shu asnoda insonorpari papa Piy II – Enea Silvio Pikkolominining "Izohlar'i", imperator Pyotr Leopold Gabburgning avtobiografik mulohazalari beitsitor yaxolga keladi; ba'zan o'quvchi o'zini Monteneni, ba'zan esa Marko Polo yoki Buyuk Fridrix yoxud Melvilni mutolaa qilayotgan deki etidi", deb ta'kidlyardik Kardini.

Tarjimon Federiko Pastore kitobga yozgan sharhida "Boburnoma" "o'z davrining kundalik hayotini qayta tiklashga imkon beradigan, islam tamadduniga xos avtobiografik asarning il rostro'y namunasini" ekaniga alohida urg'u beradi.

Asar akademik Sh.Sirojiddinov, Q.M'a'murov, Z.Teshaboyevlar tomonidan 2024-yilda asliyatdan ingliz tiliga tarjima qilinib, "Anor" nashriyotida chop etilgan nusxasidan italyan tiliga o'girildi.

Ushbu nashr Bobur yodnomalarining barcha xususiyatlarni imkon qadar ko'proq va to'liqligicha saqlab qolgan holda, boburiylar davriga oid 96 ta badiiy miniyaturla bezatilgan. Bu suvratlar o'sha zamona uchun tarixiy, geografik, etimologik ommillarni to'liq hisobga olgan holda, kitob qahramonlarining xarakterlari va ichki dunyosini haqiqiy, realistik tarzda ochihi beradigan rangtashviroqning ilg'or yo'nalishi o'laroy teran ma'nosini, ranglar jilosi va nafis bezaklari bilan ajralib turadi.

Shu kunlarda janob Sandro Teti yurtimizda mehmon bo'lilib turibdi. "Jadid" gazetasi muxbir u kishi bilan suhbatlashib, mazkur kitob to'g'risida, xususan, nashriyotning O'zbekiston bilan bog'liq rejali haqidagi fikrlarini yozib oldi. Quyida ushbu suhbatdan parcha e'lon qilinmoqda. Suhbatning to'liq matni va audio-video shakli bilan gazetanigan rasmiy sayti hamda ijtimoiy tarmoqlardagi sahifalarida tanishish mumkin.

Negaki, "Boburnoma"da mazkur o'kalarning tarixi, tabiat, ularni makon tutgan xalqlar etnografiyasiga oid o'ta nashob ma'lumotlari keng o'rinni olgan. Bobur shaxsan o'zi ko'rgan, guvohi bo'lgan voqe'a-hodisalarni haqqoniyat va mahorat bilan qalamga olgani bilan ham asar o'ta qimmatlidir.

Shu o'rinda alohida ta'kidlab o'tishim kerakki, Italiyada bugungi

kungacha buyuk Bobur yaratgan impreyani "Mo'g'ullar davlati" deb atab kel-guvchilar ham bor. Bizning tarjimamiz va nashrimiz ushbu tarixiy adolatsizlik va xatolikni to'g'rilashga, mazkur imperiyani ilmiy haqiqatga mos ravishda "Boburiylar saltanati" deb atashga zamin yaratadi.

"Boburnoma"de ulug' asarning kitobxonlar orasida keng targ'ib qilish bizning yana bir muhim vazifamizdir. Biz uning keng ko'lamlari сотувини tashkil qilishdagi tashqari, sifatli targ'ibotini ham boshladik. Kitobning ilk xalqaro taqdimoti joriy yilning 4-dekabr kuni Rim shahrida bo'lib o'tadi. Tadbirda xalqaro va italyan ilmiy jamaatchiligi vakillari, mutaxassis-olimlar, professorlar qatorida O'zbekiston Respublikasining Italiyadagi elchisi janob Abat Fayzulayevning ham ishtirot etishi kutilmoqda. Marosimda "Boburnoma"ning italyancha nashrini kamina, shuningdek, Florensiya va Parji universitetlari professori Franko Kardini birligida ishtirotchilarga taqdim etishni rejalashtirishganiz.

Albatta, kitob targ'iboti shu birgina taqdimot bilan cheklanib qolmaydi. Biz 14-fevral – Zahiriddin Muhammad Bobur tavallud topgan kun munosabati bilan ikki joyda – Rim shahrida joylashgan La Sapiyensa universitetida (aytish joiziki, bu dargohi talabalar soniga ko'ra Yevropada birinchi o'rinda turadi), shuningdek, Italiyadagi bo'lmish Neapol universitetida ham taqdimotlar o'tkazishni ko'zlamoqdamiz.

Neapoldagi Sharq universiteti sharqshunoslik sohasi bo'yicha G'arb dunyosidagi eng qadimiy muassasalardan bire bo'lishi bilan birga, bugungi kunda yuksak ilmiy salohiyati bilan ham alohida ajralib turadi. Eng muhim, ushbu universitet hozirda turkiy dunyoniga o'g'iz qilishga qo'shilishga qaror qildi.

Qonchimching yana bir sababi shukri, "Boburnoma" italyan o'quvchilarini orasida tez tarqalmoqda, u allaqachon mamlakatning ko'pgina kutubxonalarini fondlaridan munosib joy egaligadi. O'zbekiston tarixiga qiziquvchilar, shuningdek, Markaziy Osiyo, Hindiston, Pokiston va Afg'oniston tarixi bilan shug'ullanayotgan olimlar bu nashrga jiddiy e'tibor va qiziqish bildirmoqda.

Neapoldagi Sharq universiteti sharqshunoslik sohasi bo'yicha G'arb dunyosidagi eng qadimiy muassasalardan bire bo'lishi bilan birga, bugungi kunda yuksak ilmiy salohiyati bilan ham alohida ajralib turadi. Eng muhim, ushbu universitet hozirda turkiy dunyoniga o'g'iz qilishga qo'shilishga qaror qildi.

Italiya va O'zbekistonning yuksak mukofotlari bilan taqdirlangan. Men Prezidentingiz tashabbusi bilan Toshkent shahrida barpo etilgan "G'alaba bog'i"ni ziyorat qilganimda, u yerdagi "Shon-sharaf" muzeysiida aynan Italiya tuproqida jang qilgan qahramonlar nomi borligini ko'rib, faxr va g'ururga cho'mdim. Quroldosh birodarlar ekanimizni chon yurakdan his qildim.

Yugorida aytganimdek, biz hozirgi kunda Italiyaning fashizm balosidan ozod etilganining 80 yilligiga bag'ishlab maxsus kitob-albomni nashrha tayyorlamoqdamiz. Unda o'zbek xalqi vakillarining Yevropa, xususan, Italiya ozodligi uchun olib borgan mardonavor kurashi ham yurtiladi. Biz bu boroda ilgari ma'lum bo'limgan juda qiziqarli faktlarni foydalamoqchimiz. Kitobda partizanlar safida jang qilgan o'zbekistonlik jangchilarini nomma-nom eslashdan tashqari, yurtingizda, front ortida turib g'alabaga hissa qo'shgan oddiy xalq matonati haqida ham ma'lumot beriladi. O'zbek xalqi front uchun qurol-yarrog'ishlab chiqqargan, yarador jangchilarini davolab, hayotga qaytargan, yuz minglab qo'chqinlar, yetim qolgan bolalarga boshshona bergan bag'irikeng va olijanob xalqlardan biri hisoblanadi. Maqsadimiz ushbu tarixiga haqiqatni barcha yevropalik o'quvchilar e'tibor qilashga yetkazish, ularni bundan xabardor qilishdir.

MULOHAZA

Elatlik ayol maslahat so'rab kelibdi. Kayfiyatli inqadar – yig'lab yuboray deydi: "Erim chetda ishlab topgan pullarini oy sayin yuboradi. "Taxini buzmay to'pla!" deb har safar tayinlaydi. Orzumiz – yengil mashina olish edi. Mana bu kasofatni qarang!"

Ayol yig'lamsirab sichqon kemirgan bir taxlam dollarni ko'rsatdi. Eski daftar muqovasiga o'ralgan dollarni sichqon jonivor bir chekkasidan maza qilib yegan... Yog'och sandiq ham tishi o'tkir kemiruvchidan himoya qila olmagan.

"Erim bilsa o'ldiradi, maslahat bering! Bularni bankda almashtirib olsa bo'larmikan?"

Bankda ishlaydigan tanishlarimga qo'ng'i-roq qildim. Aytishdiki, raqamlari butun saqlangan bo'lsa, almashtirib berishadi. Xizmat uchun to'lov bor ekan.

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

ZIYOSIZ UY

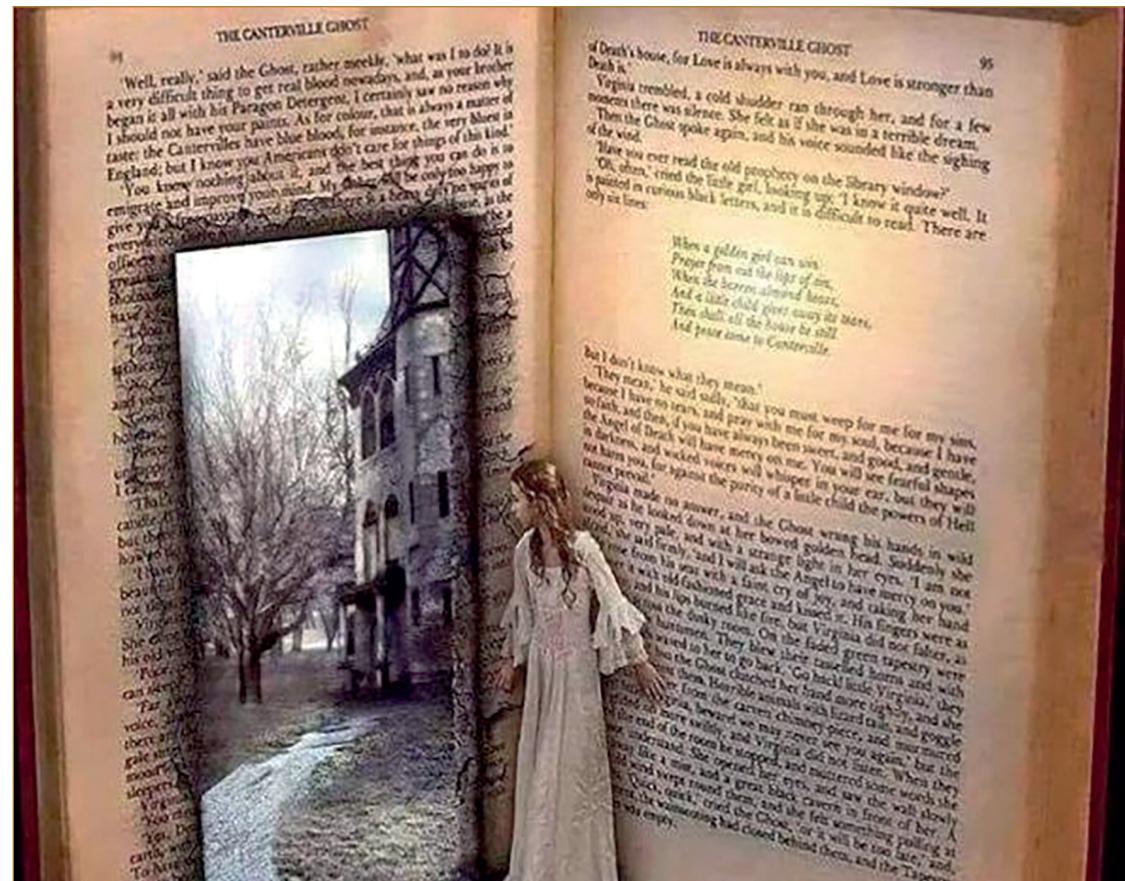
Xonqalik mebelsozlar vohada tayyorlanayotgan mebellarning deyarli yarmini sanoatlashgan asosda ishlab chiqarishyapti. Buyurtma bo'yicha xonalar o'lchamiga mos mebellar tayyorlash, uni yetkazib berish, o'rnatish xizmati yo'lgan qozg'artirib, har to'rtburchagiga ajabtovur kungira ham tiklashdi. Ayolning yozda uyini ta'mirlatganini ko'rgandim. Ko'cha tomoniga bel bo'yin beton quydirib, ustiga guldorbruschatka qoplashdi, darvozasining ikki tomoniga hashamatli ustunlar o'rnatishdi, eshitg'ur deraza romlari zamonaviy "akfa"ga almashtirildi. Tomidagi shiferni temir qoplamaga o'zgartirib, har to'rtburchagiga ajabtovur kungira ham tiklashdi.

Uy emas saroy bo'ldi. Ko'sangiz hava-singiz keladi.

Tashqarisni shunday ekan, ichkarisi qandayligini tasavvur qildim. Xonalariga ko'zni qamashtiradigan gilamlar to'shalgan, zamo-

shoforlari qo'shishga qaramaydi. O'sha yozda uyini ta'mirlatganini ko'rgandim. Ko'cha tomoniga bel bo'yin beton quydirib, ustiga guldorbruschatka qoplashdi, darvozasining ikki tomoniga hashamatli ustunlar o'rnatishdi, eshitg'ur deraza romlari zamonaviy "akfa"ga almashtirildi. Tomidagi shiferni temir qoplamaga o'zgartirib, har to'rtburchagiga ajabtovur kungira ham tiklashdi. Ayolning yozda uyini ta'mirlatganini ko'rgandim. Ko'cha tomoniga bel bo'yin beton quydirib, ustiga guldorbruschatka qoplashdi, darvozasining ikki tomoniga hashamatli ustunlar o'rnatishdi, eshitg'ur deraza romlari zamonaviy "akfa"ga almashtirildi. Tomidagi shiferni temir qoplamaga o'zgartirib, har to'rtburchagiga ajabtovur kungira ham tiklashdi.

Bu yangilikdan ruhlanib: "Gurjilarda yangi turmush quroyotgan yosh oilaga Shota Rustavelining 'Yo'llbars terisini yopungan pahlavon' mumtoz asarini to'yonan qilish an'anasi bor, qani bizda ham yosh kelin-kuyovlarga Navoiy hazratlarining "Xamsa"ni to'yonan

naviy mebellar bilan bezatilgan. Yaltiroq javonlarda chinni idishlar qatorlashtirilib terilgan.

Hamma narsa bor, faqat kitob yo'q!

Kitob javoni yo'q!

Mavridi keldi, aytil ketaylik. Hozirda tadbirkorlar xalq hunarmandchiligi an'analarisida necha yuz turli jahoniyan andozalar bilan raqobatlasholadigan mebellar ishlab chiqarishmoqda. Korazmda bu borada xonqalik mebelsozlar oldindan. Ular vohada tayyorlanayotgan mebellarning deyarli yarmisini sanoatlashgan asosda ishlab chiqarishyapti. Yangi imorat qurbanlar, to'y berayotganlar buyurtmalari bo'yicha xonalar o'lchamiga mos mebellar tayyorlash, uni yetkazib berish, o'rnatish xizmati yo'lgan qozg'artirib. Ayniqsa, to'y mavsumda mebelsozlarining qo'li-qo'liga tegmaydi – ikki-uch yo'ldin buyurtma bermasangiz g'aflatda qolasiz.

Mebelsozlar ikki va hatto uch qavatlari do'konlarining keng salonlarida o'zlarini ishlab chiqarayotgan mebellar namunalarini namoyish va reklama uchun qo'yishgan. Ko'rib, hayrutingiz oshadi – go'yio Luvr muzeyiga kirib qolgandek bo'lasiz. Iqtisodiy

qilishni an'anaga aylantirsak", degan mazmunda maqola yozganman. Afsus...

SANOQLI KITOB

Kattagina mahallamizning biz qo'nim topgan elatidagi uchta ko'chada bir yuz yigirma chog'li xonardon bor. Bilamanki, shu xonodonlarning ko'pi bilan o'n beshtasida kitob bor.

Sanoqli kitob! (Umrim bo'y to'plagan boyligim – besh ming dona kitob bugun qishloq kutubxonasi fondida ham yo'q).

Kitoblarim orasida bundan yarim asr ilgari maktab ma'muriyatini tomonidan a'l'o baholarga o'qiganim, jamoat ishlardida faol qatnashganim uchun mukofot tarqasida berilganlar ham bor. Ularni qayta va qayta mutolaa qilish asosida o'quvchilik davrim yodimga tushadi.

Hozirda maktablar ma'muriyatini a'lachi o'quvchilarga kitob o'niga yaltiroq "tashakkurnoma", "ehtiyyat yorligi", "faxriy yorligi"lar berishni rusumga kiritishgan. O'sha "tashakkurnoma"lar chiroyli yog'och jildlariga joylashtiriladi. Buning uchun oz mablag'

yangisiga almashtirdi va minnatdorlik bildirish uchun kelib "Haliyam yangi kitoblar chiqiyaptimi, biror joyda solitadimi?" deb so'radi. Valyutasini yangisiga almashtirgan bankka yondosh "Kitob do'koniga ko'zi tushmabdi.

Dollarlarini sichqonga yedirmay saqlash uchun mendan bir dona kitob oqalniga nima deysiz?

KITOBSIZ UY

Elatlik ayol maslahat so'rab kelibdi. Kayfiyatli inqadar – yig'lab yuboray deydi: "Erim chetda ishlab topgan pullarini oy sayin yuboradi. "Taxini buzmay to'pla!" deb har safar tayinlaydi. Orzumiz – yengil mashina olish edi. Mana bu kasofatni qarang!"

Ayol yig'lamsirab sichqon kemirgan bir taxlam dollarni ko'rsatdi. Eski daftar muqovasiga o'ralgan dollarni sichqon jonivor bir chekkasidan maza qilib yegan... Yog'och sandiq ham tishi o'tkir kemiruvchidan himoya qila olmagan.

"Erim bilsa o'ldiradi, maslahat bering! Bularni bankda almashtirib olsa bo'larmikan?"

Bankda ishlaydigan tanishlarimga qo'ng'i-roq qildim. Aytishdiki, raqamlari butun saqlangan bo'lsa, almashtirib berishadi. Xizmat uchun to'lov bor ekan.

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida saqlang, sichqon zarar yetkaza olmaydi".

Ayol angrayib qaradi: "Uyimizda kitob yo'q-dal!"

Ayolning yuziga qon yugurdi: "To'layman! Dollarimni almashtirib berishsa bo'lgani".

Ketar chog'ida maslahat berdim: "Aqchangizni qalirnoq kitob ichida

MILLAT FIDOVYLARI

Qatag'on qirg'inini millat tanlamagan. Qaysi xalqning ilg'or fikrli, millat-parvar vakili bo'lsa, deyarli barchasi sovet tuzumining qonli iskanjasiga tushib, qatlom domiga tortilgan. Qoraqalpoq adabiyoti va tarixshunosligida ma'lum-u mashhur Sayfulg'abit Majitov ham zamonasining hufirkri, peshqadam ziyyolalaridan biri edi. U shoir, nosir, dramaturg, ma'rifatparvar va pedagog sifatida qoraqalpoq xalqi tarixida o'chmas iz qoldirgan. 1920-yillarda uning nomi ma'rifat va savodxonlik g'oyalari, gazeta chiqarish, ilk darsliklar, ma'rifatchilik va sahna san'ati rivoji bilan chambargas bog'iqliq edi.

1869-yili qashshoq dehqon Abdulraqip oilasida tug'ilgan Sayfulg'abit 8 yoshga to'lganida oila yaxshi hayot izlab, avval Orenburgga ko'chib o'tadi. Orenburg o'sha davrda Rossiya imperiyasining Turkiston bilan savdo olib boradigan markazi edi. Ammo 1877-1878-yillari rus-turk urushi boshlanishi bilan vaziyat o'zgardi: barcha resurslar frontga safarbar etildi, harbiy bo'linmalar tayyor holga keltirildi. Ana shunday tahlikali vaqtida Majitovlar oilasi Aqto'be guberniyasiga ko'chib ketadi. So'nng Abdulraqip oilasi bilan birga savdo karavoniga qo'shilib, Qo'ng'irota ketishga majbur bo'ladi.

Shu tariqa Majitovlar oilasi Chimboy uyezdi hududlariga kelib qoladi. Yosh Sayfulg'abit mahalliy musulmon maktabiga qatnay boshlaydi. Zehni o'tkir qahramonimiz tez fursatda savodini takomiliga yetkazib, Iniyat Niyozov ismli bo'lis boshqaruvchisiga kottib bo'lib ishga yollanadi. Ayni shu davrda Sayfulg'abitning ijodi iste'dodi namoyon bo'ladi. U xalq og'zaki ijodi namunalari ni yig'adi, she'rlar yozadi va ma'rifatchilik

QORAQALPOQ JADIDI

Sayfulg'abit Majit taqdiri

U birinchi bor qoraqalpoq tilining fonetik, leksik, morfologik va sintaktik xususiyatlarini nazariy jihatdan tadqiq qildi hamda ular asosida lotin grafikasidagi qoraqalpoq alifbosini yaratdi.

bilan astoydil mashg'ul bo'ladi. Masalan, 1907-yilda yozilgan "Iniyat bolisqa" Voldst Iniyatga she'ridan misol keltirish mumkin:

*Chimboining yeri keng, suvi farovon,
Lekin bilimdan yo'q hech nom-u nishon.
Yigirma ming uy, yigirma ming jon,
Bir muktab yo'q, o'qib, bilim olmag'on...*

1912-yili Majitovlar oilasi Qo'ng'irota ko'chib keladi. O'sha paytlar Qo'ng'irota Markaziyo Osivo ya Sharq mamlakatlari Ustyurt kengligi orqali o'tuvchi elchilar, savdogarlar va turli ekspeditsiyalarini qabul qiluvchi markazlardan biri bo'lgan. Ushbu kent nafaqat yirik savdo, balki ma'rifat o'chog'i sifatida ham mashhur edi. Bu yerda ko'plab mahalliy maktablar va masjidlarni faoliyat ko'rsatgan. Sayfulg'abit Qo'ng'irota taniqli o'zbek ma'rifatparvar shoiri Muhammad Sharif So'fizoda rahbarligidagi yangi usul maktabida ta'limni davom ettiradi. Aynan shu davrda boshlab uning jadidlik g'oyalari ga asoslangan faoliyati boshlanadi va bu uning taqdirida hal qiluvchi burlish yasaydi.

Darhaqiqat, Sayfulg'abit Majitov faoliyati XX asr boshida jadidlar ilgari surgan va amalga oshirgan g'oyalari bilan uyg'un edi. 1920-1924-yillarda umumiyyat vodxonlik va ta'lim g'oyasini faol ravishda targ'ib etdi. Yangi usul maktabları ochdi, Qo'ng'irot bekligi maorif bo'limiga rahbarlik qildi. Xivada nashr etiladigan "Inqilob quyoshi" gazetasini tahririyati bilan yaqindan hamkorlik o'rnatdi.

1925-yilda Qoraqalpoq avtonom oblasti tashkil topgach, Sayfulg'abit Majitov qoraqalpoq tilidagi ilk darsliklarni tuzish ishlariqar jaib qilinadi. Bu vaqtida alifbo arab grafikasiga asoslangan edi. 1925-yil oxiriga kelib u "Qoraqalpoq tilida alifbe", "Kambag'allar savodi", "O'quv kitobi" nomli ilk qoraqalpoq darsliklarni tayyorlab, Toshkentda nashr etirgan.

1927-yilden Sayfulg'abit Majitov "Erkin Qoraqalpoq" gazetasini tahririyati ish boshlaydi va bir vaqtning o'zida ijod bilan shug'ullanadi: she'rilar, pyesalar yozadi. Gazeta tahririyati huzurida tashkil qilingan adabiy to'garakka rahbarlik qilib, qoraqalpoq o'lkasining uzoq-yaqin

mintaqalarida istiqomat qiladigan yosh shoir va yozuvchilarning boshini birkirradi.

Shu davrda qoraqalpoq tili yozuvini lotin alifbosiga o'tkazish jarayoni boshlangan edi. Sayfulg'abit Majitov mazkur alifboga o'tish qo'mitasining faoliyatida ishtirok etadi. U birinchi bor qoraqalpoq tilining fonetik, leksik, morfologik va sintaktik xususiyatlarini nazariy jihatdan tadqiq qildi hamda ular asosida lotin grafikasidagi qoraqalpoq alifbosini yaratdi. Novator pedagog o'zining boy ilmiy-pedagogik tajribasidan foydalani, lotin grafikasiga asoslangan darsliklari va o'quv dasturlarini tayyorlashda ishtirok etdi va bu jarayonlarga rahbarlik qildi. Shuningdek, u "Suyin va Sara", "Qulmurat", "O'n to'qqiz", "Bog'dagul" nomli roman va pyesalarini nashr qildi.

Sayfulg'abit Majitov 1937-yil 20-sentyabrda ikkinchi marta hibsga olindi. Bu vaqtida respublika rahbariyatidagi deyarli barcha xodimlara zindonband etilgan edi. Barcha "ish"lar 169-raqami ostida birlashtirildi. Aybdorligini tan olish to'g'risidagi ko'rsatmalar olish maqsadida unga nisbatan jismoniy va ma'naviy qiyonoqlar qo'llanildi. Sakkiz oy davomida insonga xos bo'lmagan sharoitlarda saqlangan Sayfulg'abit Majitov azoblarga dosh berolmay, qamoqda vafot etdi. Mudhish qatag'on tig'idan halok bo'lgan fidoyi insonga qarshi qo'zg'atilgan to'qima ayblar bugunga kelib tumandek tarqadi. Adolat qaror topdi.

Qoraqalpog'istonda ulug' pedagog, ma'rifatparvar, olim-tadqiqotchi, shoir va dramaturg Sayfulg'abit Majitov xotirasiga e'zozlanib, uning ibratlari hayoti va faoliyati targ'ib etilayti. Uning xotirasiga bag'ishlangan ko'plab ilmiy ishlari nashr qilinib, tanlangan asarlari chop etilmoqda.

Qahromonimizning murakkab hayoti Vatan, xalq va ma'rifat g'oyalari sadoqat bilan xizmat qilishning benazir namunasidir. Jadidlar targ'ib qilgan ma'rifat g'oyalari asoslanib el-yurt manfaati, kelajagi yo'lida betinim mehnat qilgan bu siyoning unutilmas xotirasni xalqimiz qalbida doimo saqlanajak.

Asqar JO'MASHEV,

Qoraqalpog'iston gumanitar fanlar

ilmiy-tadqiqot instituti bo'lim mudiri,

tarix fanlari doktori, professor

Sabit NURJANOV,

Qoraqalpog'iston gumanitar fanlar

ilmiy-tadqiqot instituti yetakchi ilmiy

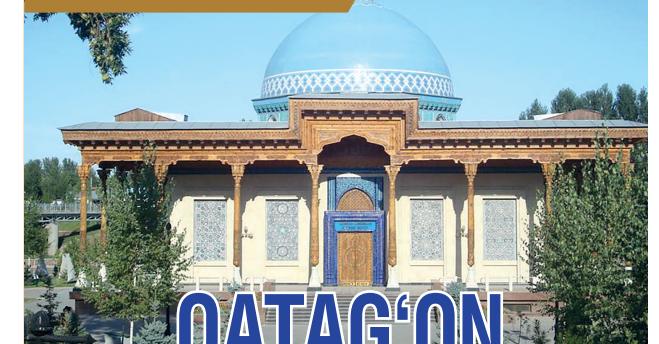
xodimi,

tarix fanlari doktori

Majitovga qarshi tanqidiy kampaniya uyuşutirilib, uning sha'niga turli bo'htonlar yog'dirila boshlaydi. Bu jarayon "Majitovchilik" deb atalgan. A.Begimov degan "tanqidchi" "Qizil Qoraqalpog'iston" gazetasida uni burjuaziya millatchisi sifatida abyaylid. Bu atama o'sha davrda eng og'ir tavqi la'hat bo'lib, abyulanuvching hayoti xavf ostida ekanidan darak berardi. 1934-1935-yillarda Sayfulg'abit Majitov uchun eng og'ir davr bo'ldi. Uni qoraqalpoq adabiyotiga burjuaziya va millatchilik g'oyalari olib kirishda abyashgan.

1935-yil 26-30-aprel kunlari qoraqalpoq yozuvchilarining bes kunlik birinchi seminari o'tkazildi. Unda qoraqalpoq adabiyotida sotsialistik realizm masalalari muhokama qilinib, Sayfulg'abit Majitov tanqid ostiga olinadi. Matbuot esa

XOTIRA AZIZ

QATAG'ON

QURBONLARI

(Davomi. Boshlanishi o'tgan sonlarda).

Mulla Yusuf Yoqubov – 1870-yili Jizzax rayonida tug'ilgan. 1919-yilda "Sho'royi Islom" tashkilotiga a'zo bo'lgan. Aksilingilobiy faoliyati uchun 1919, 1932 hamda 1933-yillari qamoqqa olingan. Qamoqqa olingunga qadar imomlik qilgan. Aholi orasida mag'lubiyatchilik targ'ibotini olib borganlikda ayblanib, otuvga hukm qilingan.

Mulla Egamberdi Bobojonov – 1889-yili Jizzax shahrida tug'ilgan. "Milliy ittihod" va "Sho'royi Islom" tashkilotlarining a'zosi bo'lgan. Aholi orasida mag'lubiyatchilik targ'ibotini olib borganlikda, fashistik tuzumni maqtaganlikda ayblanib, otuvga hukm qilingan.

Abdulla Ahmedov – 1892-yili Jizzax shahrida tug'ilgan. Aksilingilobiy faoliyati uchun 1933-1934-yillari qamoqqa olingan. Hibsga olingunga qadar teatr xo'jaligi mudiri bo'lib ishlagan. "Milliy ittihod" tashkilotining a'zosi bo'lib aholi orasida millatchilik targ'ibotini olib borganlikda, Stalin konstitusiyasiga qarshi fikr bildirilganda ayblangan. 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm qilingan. Jazo muddati 1937-yil 17-avgustdan hisoblangan.

Nosir Mamashev – 1887-yili Jizzax shahrida tug'ilgan. Sobiq politsiya xizmatchisi bo'lgan. 1918-yili partiyaning o'chirilgan. Shu yili "Milliy ittihod" aksilingilobiy tashkilot a'zosi bo'lgan. 1932-yili bosmachiligidagi ishtiroki uchun 3 yil qamoqqa hukm qilingan. Hibsga olingan vaqtida aniq mashg'uloti bo'lmagan. Aholi orasida kolxoza qarshi targ'ibotini olib borganlikda ayblanib, otuvga hukm etilgan.

Ahmadjon Nosirboyev – 1884-yili Jizzax shahrida tug'ilgan. Sobiq savdogar. "Milliy ittihod" tashkiloti a'zosi bo'lgan. 1932-yili aksilingilobiy faoliyati uchun qamoqqa olingan 7 oy hibsdan bo'lgan. Hibsga olingan vaqtida aniq mashg'uloti bo'lmagan. Aholi orasida xalq dushmanlarini maqtaganlikda ayblanib, otuvga hukm etilgan.

Junaydullaxon Yoqubov – 1894-yili Farg'ona rayoni Yormozor qishlog'ida tug'ilgan. "Sho'royi Islom" tashkilotining a'zosi bo'lgan. Aholi orasida mag'lubiyatchilik targ'ibotini olib borganlikda, "Musulmonobod" hukumatini tiklash haqida tashviqot yurigilanlikda ayblanib, otuvga hukm etilgan.

Aziz Qayumov – 1898-yili Qo'qon shahrida tug'ilgan. 1919-yildan 1935-yilgacha partiya a'zosi bo'lgan. Ijtimoiy kelib chiqishini yashirgani uchun keyinchalik partiyaning o'chirilgan. "Botir gapchilar" tashkilotining a'zosi bo'lgan. Hibsga olingan vaqtida institutda instruktur bo'lgan. Aholi orasida millatchilik targ'ibotini olib borganlikda, zayonga yozilishga qarshi chiqqanlikda ayblanib, 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm qilingan. Jazo muddati 1937-yil 21-avgustdan hisoblangan.

Muydin Ulug'xonov – 1870-yili Qo'qon shahrida tug'ilgan. 1916-yildan "Sho'royi Islom" aksilingilobiy tashkiloti a'zosi bo'lgan. Aholi orasida aksilingilobiy targ'ibotini olib borganlikda ayblangan.

Tolibjon Oxunjonov – 1884-yili Qo'qon shahrida tug'ilgan. 1920-yildan 1930-yilgacha partiya a'zosi bo'lgan. Aksilingilobiy faoliyati uchun 3 yil qamoqqa hukm qilingan va shu sabab partiyadan o'chirilgan. Hibsga olingunga qadar nafaqaox' bo'lgan. Aholi orasida millatchilik targ'ibotini olib borganlikda, ocharchilik to'g'risida mish-mishlar tarqatganlikda ayblanib, otuvga hukm qilingan.

Shahobiddin Tursunboyev – 1871-yili Namanan shahrida tug'ilgan. Hibsga olingunga qadar imomlik qilgan. "Sho'royi Islom", "Muynil Islom" tashkiloti a'zosi bo'lgan. Aholi orasida doimiy ravishda mag'lubiyatchilik targ'ibotini olib borganlikda ayblanib, 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 18-sentyabrdan hisoblangan.

Multarxon Asqarxonov – 1896-yili Chust shahrida tug'ilgan. "Milliy ittihod" tashkilotining a'zosi bo'lgan. Hibsga olingan vaqtida aniq mashg'uloti bo'lmagan. Aholi orasida millatchilik targ'ibotini olib borganlikda, kiritiganlikda ayblangan. 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 7-iyuldan hisoblangan.

Mirza Ne'mat Boyvachcha Og'alikov – 1900-yili Uchiy rayoni Yorqo'rg'on qishlog'ida tug'ilgan. "Milliy ittihod" tashkilotining a'zosi bo'lgan. Hibsga olingan vaqtida qishloq matlubotida ischi bo'lgan. Kolxoza buzg'unchiliklari olib borganlikda va aksilingilobiy adabiyotlari saqlaganlikda ayblanib, 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 1-oktyabrdan hisoblangan.

Rustambek SHAMSUTDINOV, tarix fanlari doktori, professor, Nigoraxon AKBAROVA, ilmiy xodimi

(Davomi kelgusi sonda).

MUXTORIYAT – MILLIY LAYLATUL QADRIMIZ

Elliylidan beri ezildik, tahqir etildik, qo'limiz bog'landi; tilimiz kesildi, og'zimiz qopondi (yopildi), yermiz bosildi, molimiz talandi, sharafimiz yumuruldi, nomusimiz g'asb qilindi, huquqimizga tajovuzlar bo'ldi, insong'ligimiz oyog'lar ostig'a olinadi – to'zimli turdik, sabr ettdik. Kuchga tayangan har buyrug'ga bo'yunsundik, butun borlig'imizni qo'lidan berdik. Yolg'iz bir fikrni bermadik, yashunturdik, imonlarimiza avrab saqladik: Turkiston muxtoriyati!

Mahkama eshiklaridan yig'lab qaytganda, yorug'siz turmalarda yotganda, yirtq'uvchi (yirtqich) jandarmaning tepkusi bilan yiqilg'anда, yurtlarimiz yondurulg'anda, dindoshlarimiz osig'anda ongimiz yo'oldi, miyamiz buzldi, ko'zimiz yog'dusiz qoldi, biror narsani ko'ralmadik. Shul chog'da, tushkun ruhimizni ko'tarmak uchun shul qop-qorong'u dunyoning uzoq bir yerinda oydin bir yulduz yalqillab tura edi. Biror narsaga o'tmagan ko'zimiz shuni ko'ra edi. Ul nima edi? Turkiston muxtoriyati!..

Inqilob bo'ldi. Rusiyaning "qo'shma xalq jumhuriyati" usuli bilan idora etiuri jarlandi (e'lon qilindi). Shul e'lon uzra yasalg'an Ukraina, tatar va boshqa millatlar muxtoriyatlari tasdiq etildi. Ko'nuq (navbat) Turkistonni edi.

TURKISTON MUXTORIYATI MARKAZIY BOSHQARUVI

Turkiston Muvaqqat Kengashi

Millat Majlisи parlament

Ijroiya hokimiyat

Islam Sultan o'g'li
Shoahmedov – Bosh vazir
o'rinosari

Mustafa Cho'qayev –
tashqi ishlari vaziri

Abdurahmon O'rozayev –
ichki ishlari vaziri
o'rinosari

QILMISH-QIDIRMISH

"Qahramon"larimizning ota-nasi qizlari kelgusida geolog kasbini egallab, rizqini ona tuproq bag'ridan halol yo'l bilan topib, el orasida obro'-e'tibor qozonadi, deb umid qilgan bo'salar ne ajab. Ammo ularning "geologlik ishi" boshqa tuban maqsadga yo'nal-tirilgan edi. Oqibatda yosh umrlari tuproqtegi, ota-onalarining bosh-lari xam bo'lib, yerga egildi...

Nima bo'ldi-yu, Nigora sessiya imtihonlari oraliq'idagi tanaffusa zerihib, telegram orqali rossiyalik Zina ismli ayol bilan tanishib, qisqa vaqt-da u bilan apoq-chapoq bo'lib qoldi. Ayniqsa, Zinaning suratlari bo'qib, uning mo'may daromad topuvchi zamonaviy ayol ekanini diqqatini tordi. Yanada yaqinroq tanishish istagi paydo bo'ldi.

– Qanday ish bilan shug'ullanasisz, sir bo'lmasa? – deb so'radi u Zinadan.

– Juda mas'uliyatlari, shunga yara-sha serdaromad ish, – dedi u. – Ista-sangiz, siz ham shug'ullanishingiz mumkin, yo'l-yo'rig'ini o'rgataman.

U shunday deya "serdaromad ish"ning nomini yozib, uni telegramdan "izlov" buyrug'i orqali o'zi topib olishini aytdi. Nigora o'ylanlar ham o'tirmadi. Aynan ana shu beqarorligi sabab muqaddam birovga og'ir tan jarohati yetkazib, 3 yil muddatga ozodlikni cheklash jazosiga tortilgan, sudda xudoning zorini qilib, norasida bolasini o'taga solib, yengililik olganini ham unutdi. Zina bilan suhbatlari tu-gashi arafasida singlisi Komila oshiq'i Davronni yetaklab xonaga kirib qoldi. Ularga "bebilska soqqa" daragini suyunchiladi wa aytilgan manzilni tar-moqdan izlashga tushdi. Mana, topdi! Ro'yxatdan o'tish kerak ekan, o'didi!

Sal o'tmay telefoniga qo'ng'iroq bo'ldi. Bu "ish"ni boshlashdan oldin yaxshilab o'ylab ko'ishi, chunki juda xavfili, lekin ehtiyojkorona shug'ulansa, tez orada katta foyda ko'ishi haqida gapirdi go'shakning narigi tomonidagi odam.

– Qarorim qat'iy, – dedi Nigora. – Vazifalarimi tushuntiring!

Barchasi tushuntirildi: vazifasi, ish-lash tartibi, vaqt, xizmat haq...).

Hatto unga alohida "ustoz" rahbar biriktirildi. Nigora kelgusida topshiriqni ana shu rahbaridan oladi va uning ko'satmalarasi asosida ish yuritadi, uning ruxsatsiz ortiqcha bir qadam ham tashlimaydi. Nigoranı ijtimoiy tarmoqda avvaldan mavjud bo'lgan bir guruha qo'shib qo'yishdi.

Maslakdoshlar guruhi hisoblan-mish bu "hamkasblar" topshiriqni mana shu yerdan olishadi va bajari-shadi. Maoshlari ishbay, vazifanining muvaffaqiyat darajasiga qarab, elektron hamyonlari tashlab beriladi.

**Ichki ishlar vazirligi
tomonidan taqdim etilgan statistik raqamlarga ko'ra,
2022-yilda 2 ming 427 ta,
2023-yilda 3 ming 13 ta
giyohvandlik vositalarini
o'tkazish bilan bog'liq jinoyat
aniqlangan.**

**Bu kabi vositalar miqdori
ham ortagan – 2022-yilda
2 ming 31, 2023-yilda 10 ming
306 kilogramm giyohvandlik
vositasi aniqlangan bo'lsa,
psixotrop moddalar 2022-yilda
81 kg, 2023-yilda esa 172 kg
muomaladan olingan.**

Rahbari o'rgatganidek, Nigora "narkokuryerlik", ya'nii giyohvand moddalarini tashish va yetka-zish ishlarni bajarishi uchun zarrur bo'lgan ilovalar – internet ulamasdan ham mahsulotning joylashuv joyini aniqlab topib beradigan; joylashuv joyini belgilaydigan; bir necha suratni bir fotoda jamlaydigan; elektron hamyon kabi ilovalarni telefo ni xotirasiga yuklab oldi. Toshkent shahridan bir xonardonni ijara ga olib, elektron hamyoniga oldindan homiyalari yuborgan pulga mahsulotni qadoqlash uchun kerak bo'ladigan jihozlar xarid qildi. Qadoqlash ishlarni ular telegramdagagi guruhga yubor-gan videoqo'llanmadan o'rganib oldi.

Tayyorlov bosqichidan o'tgach, boshqaruvchisidan xabar keldi: "Sening asosiy vazifang – telegramdan yuborilgan manzillarga borib, u yer-larga ko'mib qo'yilgan yaxlit "tovar" ni topib olish, uni turli o'g'irlik va hajmdagi bo'laklarga bo'lib, qayta qadoqlash va kelgusida internet tarmog'i orqali sot-

shimiz uchun bizning ko'sratmamiz bo'yicha Toshkent shahri va viloyati tu-manlaridagi hududlarga qayta ko'mib chiqishdan iborat! Ish vaqtini tonggi soat 4:00 dan kunduzgi soat 11:00 gacha, chunki bu vaqt ishlash uchun eng xavf-siz, militsiya xodimlari bo'lmaydi". Shu zahotiyoga uning ilk vazifasini amalga oshiradigan joy manzillari lokatsiyasini yubordi.

Topshiriqni qabul qilib olgan Nigora yoniga singlisi Komilani olib, Davronning "Spark" rusumli mashinasida Bo'stonliq tumani sari otlanishdi.

Tonggi soat 4:00 da o'sha manzilga yetib borib, u yerga "hamkasblar"

tomonidan ko'mib ketilgan mahsulotni topib, qazib olishdi. Og'irligi 100–150 gramm miqdorida qadoqlanmagman sintetik giyohvandlik vositalarini ijar-a uya olib kelishdi. Uni bir nechta kichik-kichik bo'lakchalarga bo'lib, qayta qadoqlashdi. O'rgatishganidek, Nigora yangi mahsulot tuyor yob'gani haqidagi suratni tayyorlab, telegram dan jo'natgan edi, sal o'tib ish bosh-

qaruvchi paketchalarni ko'mib kelish uchun yangi lokatsiyalar yubordi. Yana uchovlon tun qorong'isida yo'ga tushishdi va koptokchalarni bu gal Orta Chirchiq, Yugori Chirchiq va Bo'stonliq tumanlaridagi tegishli hududlarga ko'mib chiqishdi.

Kundan-kunga jo'natmalar vazni

ham, unga to'lanadigan haq miqdori ham oshib boradi. Nigora may oyida

notanish shaxsdan navbatdagi jo'natma – 3 dona qog'oz qutini olib qoldi.

Jo'natmada suv nasosi bo'lib, uning

ichida qog'ozga o'ralgan 700 dona tabletka, 300–400 gramm giyohvandlik vositasi joylangan edi.

Ko'sratmaga binoan uchovlon avval tabletkalarni maydalab kunkun holiga ketirishdi. So'ng ozdirish uchun chiqarilgan kapsulalarning ichini bo'shatib, o'rniya o'sha kukan ni joylab chiqishdi. Endi qismalarga ajratib, aytilgan joylarga ko'mib kelish qoldi, xolos. Bu manzillarningaksariyati olyi o'quv yurtlari, maktab va litseylarga yaqin joy edi. Bu yerdan kimlarga tarqalishi esa o'zingizga ma'lum.

Hamtovoqlar "yangi biznes"i baroridan kelayotgani va mo'maygina daromad topishayotganidan juda xur-sand edi.

Bu tunda yanada katta ish kelib

tushdi: Olmazordan Toshkent tumani Hasanboy shaharchasigacha tasvir-

langan manzildan tovarni olish kerak.

Opa-singil Davron boshqaruvdagi ulovga o'tirib, Toshkent tumani dagi

"Favora" kafesiga yondosh qurilishi

Jinoyat kodeksi 273-moddasi 5-qismi:

Giyohvandlik vositalari, ularning analoglari yoki psixotrop moddalarini ko'p miqdorda qonunga xilof ravishda sotish 10 yildan 20 yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi

TARMOQLARDA NIMA GAP?

Xayol chalg'ib yo'l chetida turgan bir mashinani turtib yubordim. Chiqiga qarasam, egasi yo'q ekan. Eshigiga raqamimni yozdimda, yo'linda davom etdim. Besh daqiqa o'tar-o'tmas telefonim jiringladi va ayol kishi: "Assalomu alaykum, mashinamni turtib ketibsiz, kelasizmi?" dedi. Hozir boraman, dedim va dilimda iliqlik paydo bo'ldi. Chunki bunaqa payti mashinasini shikast yeganlar dag'dag'a qiladi va bunga haqqi bor. Bu ayol esa salom bilan boshladi gapni.

INSOFLI YOSHLAR

Yetib borganimda yoshgina juvon boyagi mashinani oldida turgan ekan. "Salondon bir oy bo'ldi chiqqaniga", dedi kulib, so'ng eriga telefon qilib menga tutqazdi go'shakni. Eri ham salom bilan, odob bilan gap boshladi. "Mashinani urgan jo-yingizni suratga olib telegramdan tashlab bering, ustalar bilan gaplashib, narkini aytaman", dedi. "GAI chaqiramiz, unday qilaman, bunday qilaman", demadi. Yap-yangi "Onex"ni turtgan ekanman. Rasmga olib tashlab berdim. Rosti, bunaqa ishkallarni eshitaverib, kamida uch million mo'ljalab turuvdim. Yo'q, unday bo'lmadi. "Aka, siz ham bu ishni ataylab qilmadingiz, sizniyam bolachaqangiz bor, og'rinnang, usta bilan gaplashdim, rozi bo'lib ayolimga 400 ming berib keting, bo'la-di" dedi. Uning gapini eshitib, gapirolmay qoldim. Uning o'rniда men bo'lsam shunaqa dermidim, boshqa bo'lganda-chi?

U aytgan pulni berib, rahmat aytdim va ketdim. Ertasi kuni o'z mashinamning qirilgan joyini tuzash uchun ko'pchilikning tavsiysi bilan bir usta-

ning oldiga bordim. Usta oltimishlardan oshgan kishi ekan. Mashinamni ko'zdan kechirib bo'lgach, "To'rt kun tashlab ketasiz, uch yarim million bo'la-di", dedi. "Juma kuni dam olaman, bezovta qilmaysiz", deb qo'shimcha qildi yana.

Xo'p, dedim va to'g'ri Farhod bozori yonidagi avtostalar makoniga bordim. U yerdagi qirilgan, turtilan moshinalarni tuzatadigan yigitni aytishdi. Fazliddin ekan ismi. U 25 yoshlar atrofdagi yigit ekan, mashinamni ko'rgach: "Bir soatda oyday qilib beraman, 300 ming so'm bo'ladi", dedi...

Men ikki kunda ro'y bergan bu voqealardan juda ta'sirlandim.

Endi men so'zda bor-u amalda yo'q kattalarga emas, so'z, amali, insofi bor mana shunday yoshlarga ishonaman. Ular yomonlanadigan davralarda o'tirmayman. Insofdan ayrilmagani yoshlarga ta'zim qilaman. "Juma"ni pesh qilib, bez bo'lib og'ziga kelgan pulni so'raydigan, insof-u iymonini yeganlardan O'zi asrasin!

Maqsud JONIXONOV

Facebook

TILBILIM

PIROG va CHEBUREK

Yanglishmasam, 2008-yil edi. Shoir Usmon Azim bilan Qrimga, Xalqaro turkiy she'riyat festivaliga borganimiz. Qrimtatarlar o'zbeklarni ko'p yaxshi ko'rар ekan, Stalin tomonidan qatag'on qilingan qayg'uli kunlarida o'zbeklar ularga non-tuz, boshpna berganligi uchun o'zlarini qarzdar his etar ekanlar. Pul ying'ishib, o'zbek xalqi humrati ga Qrimda kattagina yodgorlik ham o'rnatishgan ekan. "O'zbekistonda bizning qabrlarimiz qolgan", deya qayg'uli gapirganlari hamon esimda.

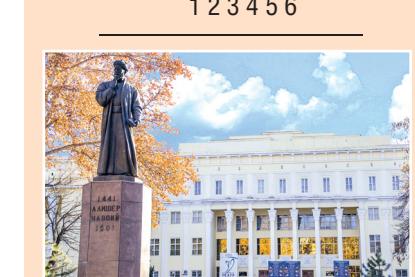
Shungami, ular bizni ko'p siylashdi, o'zbek shoirlari kelibdi deyishib, nav-

batma-navbat mehmonga chaqirishdi. Qarangki, qaysi uya qo'noqqa bormaylik, uybekalari o'choq boshida cheburek pishirib kuymalanayotganini ko'rganmiz. Men shunda cheburek qrimtatarlarning birinchi raqamli qadimiy taomi ekanligi bilganman. Demak, o'zining eng suyukli taomiga nomni bu xalq birovdan qarzga olib o'tirmaydi, o'z tilidan topadi.

Shu o'rinda asli turkiy bo'lgan cheburek so'zi haqida ham ikki o'z so'z. Qirimtatar tilidan dunyoga keng tarqal-gan bu so'zning tarkibida ham pirogdagi kabi burek – börek so'zi bor. Manbalar-da çig – maydalangan go'sht ma'nosini va börek pirog ma'nosini anglatishi haqida aytib o'tilgan.

Eshqobil SHUKUR

Manzilimiz:
Toshkent shahri,
Shayxontohur tumani,
Navyo ko'chasi, 69-uy

Telefonlar:

Qabulxonasi: (71) 203-24-20
Devonxona: (97) 745-03-69
jadidgaz@mail.ru (71) 234-21-17
Jadid_gazetasi@exat.uz

**"Sharq" nashriyot-matbaa
aksiyadorlik kompaniyasi
bosmaxonasi:**

Bosmaxona manzili:
Toshkent shahri,
Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

Bosishga topshirish vaqt: 21:00
Bosishga topshirildi: 21:30
Sotuvda narxi erkin.

Jadid
adabiy, ilmiy-ma'rifiy va ijtimoiy boshlik gazeta

Muassislar:

**O'ZBEKISTON
YOVUVCHILAR UYUSHMASI**

**RESPUBLIKA MA'NAVİYAT
VA MA'RİFAT MARKAZI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLİKASI
FANLAR AKADEMİYASI**

**MILLIY MASS-MEDIANI
QOLLAB-QUVVATLASH
VA RIVOJLANТИRISH
JAMOAT FONDI**

**"SHAHIDLAR XOTIRASI"
JAMOAT FONDI**

Bosh muharrir:

Iqbol Mirzo

**Bosh muharrirning
birinchi o'rinosari:**

Humoyun Akbarov

Mas'ul kotib:

Shuhrat Azizov

Navbatchi muharrir:

Muhayou Pirnafasova

Sahifalovchilar:

Erkin Yodgorov
Nigora Tosheva

**Tahririyatga yuborilgan maqolalar
muallifiga qaytarilmaydi va ular
yuzasidan izoh berilmaydi.**

Gazeta 2023-yil 26-dekabrda
O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi Axborot va ommaviy
kommunikatsiyalar agentligi
tomonidan 195115 raqam
bilan ro'yxatga olingan